

ด่วนที่สุด

ที่ ยล ๐๐๓๗.๓/ว ม ๑ ๗๖

ศาลากลางจังหวัดยะลา

ถนนสุขยางค์ ยล ๙๕๐๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง สรุปผลการสัมมนา “ผ่าวิกฤตมหาอุทกภัย ๒๕๕๔ เตรียมพร้อมรับมือวิกฤตน้ำ ๒๕๕๕”

เรียน นายอำเภอทุกอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา นายกเทศมนตรีนครยะลา

นายกเทศมนตรีเมืองเบตงและนายกเทศมนตรีเมืองสะเตงนอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ ยล ๐๘๑๐.๕/ว ๑๑๘๔ ลงวันที่ ๓

พฤษภาคม ๒๕๕๕

ด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแจ้งว่า กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแจ้งว่าเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในอนาคต จึงได้ดำเนินการดังนี้

๑.จัดสัมมนา “ผ่าวิกฤตมหาอุทกภัย ๒๕๕๔ เตรียมพร้อมรับมือวิกฤตน้ำ ๒๕๕๕” เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้แทนหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเข้าร่วม แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในอนาคต พร้อมทั้งได้จัดทำสรุปผลการสัมมนาดังกล่าว

๒.ได้ศึกษาและวิเคราะห์ผลที่ได้จากการสัมมนาข้างต้นแล้วพบว่า การป้องกันและลดความเสียหายจากอุทกภัย การสร้างความมั่นใจให้แก่ทุกภาคส่วนและการสร้างความมั่นคงของประเทศ จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับวัฏจักรการบริหารจัดการสาธารณภัยตามยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗

๓.ได้จัดทำนโยบายการบูรณาการงานสาธารณภัยของประเทศและขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนตามนโยบายดังกล่าวโดยกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการและงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยตามภารกิจของหน่วยงาน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามนโยบายการบูรณาการงานสาธารณภัยของประเทศดังกล่าว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนเกี่ยวข้องในมาตรการหลัก/มาตรการย่อย รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ทั้งนี้สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.yalalocal.go.th หนังสือราชการส่วนท้องถิ่น

จังหวัดยะลา จึงขอแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณากำหนดเป็นแผนงาน โครงการและงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยตามมาตรการหลัก / มาตรการย่อยที่กำหนด

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป สำหรับอำเภอขอให้แจ้งเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลทราบด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายประยูร รัตนเสนีย์)

รองผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา ปฏิบัติราชการแทน

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา

กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น

โทร. / โทรสาร ๐-๗๓๒๒-๒๗๘๖

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

ด่วนที่สุด

04 พ.ค. ๒๕๖๖

ที่ มท ๐๘๑๐.๕/ว ๑๑๘๕

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๑๐ พ.ค. ๒๕๕๕

เรื่อง สรุปผลการสัมมนา “ผ่าวิกฤตมหาอุทกภัย ๒๕๕๔ เตรียมพร้อมรับมือวิกฤตน้ำ ๒๕๕๕”

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สรุปผลการสัมมนา “ผ่าวิกฤตมหาอุทกภัย ๒๕๕๔ เตรียมพร้อมรับมือวิกฤตน้ำ ๒๕๕๕”

จำนวน ๑ ชุด

๒. นโยบายในการบูรณาการงานสาธารณสุขของประเทศ

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแจ้งว่า ได้จัดสัมมนา “ผ่าวิกฤตมหาอุทกภัย ๒๕๕๔ เตรียมพร้อมรับมือวิกฤตน้ำ ๒๕๕๕” เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้แทนหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเข้าร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในอนาคต พร้อมทั้งได้จัดทำสรุปผลการสัมมนาดังกล่าวตามรายละเอียดที่ส่งมาพร้อมนี้ และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ผลที่ได้จากการสัมมนาข้างต้นแล้วพบว่า การป้องกันและลดความเสียหายจากอุทกภัย การสร้างความมั่นใจให้แก่ทุกภาคส่วนและการสร้างความมั่นคงของประเทศ จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับวัฏจักรการบริหารจัดการสาธารณสุขตามยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ดังนั้นจึงได้จัดทำนโยบายการบูรณาการงานสาธารณสุขของประเทศ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๒) และขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนตามนโยบายดังกล่าว โดยกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการ และงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยตามภารกิจของหน่วยงาน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามนโยบายการบูรณาการงานสาธารณสุขของประเทศดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนเกี่ยวข้องในมาตรการหลัก/มาตรการย่อย ดังนี้

๑. มาตรการด้านการป้องกัน

มาตรการย่อยที่ ๑.๕ (การสร้างฐานข้อมูล เครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งการจัดหาไม้ใช้งานในการจัดการภัยพิบัติอันเกิดจากอุทกภัยให้สามารถระดมมาใช้งานได้ทันทีที่เกิดภัย)

๒. มาตรการด้านการบรรเทาอุทกภัย

มาตรการย่อยที่ ๒.๒ (การกำหนดแนวทางการประสานการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถปฏิบัติการได้ทันทีที่เกิดอุทกภัย โดยให้จัดทำแผนที่ตั้งของทรัพยากรด้านต่าง ๆ ทั้งบุคลากรและอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล ตลอดจนเส้นทางคมนาคม เพื่อความชัดเจนและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน)

๓. มาตรการด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

มาตรการย่อยที่ ๓.๒ (การจัดสร้างศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีมาตรฐาน)

/๔. มาตรการ...

๔. มาตรการด้านการฟื้นฟูบูรณะ

มาตรการย่อยที่ ๔.๑ (การติดตามตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลความเสียหายที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในแต่ละพื้นที่เพื่อนำมาประมวลผลความเสียหายที่จะต้องทำการฟื้นฟูบูรณะ หรือปรับปรุงแก้ไขในแต่ละด้านทั้งทางด้านกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ)

มาตรการย่อยที่ ๔.๒ (การวางแผนฟื้นฟูบูรณะสภาพความเสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัย โดยประสานการจัดทำแผนงาน/โครงการแบบบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งรับผิดชอบงานในแต่ละด้าน)

ดังนั้นเพื่อให้การขับเคลื่อนตามนโยบายการบูรณาการงานสาธารณภัยของประเทศดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงขอความร่วมมือจังหวัดแจ้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณากำหนดแผนงาน โครงการ และงบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหามหาภัยตามมาตรการหลัก/มาตรการย่อยที่กำหนด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวีระยุทธ เอี่ยมอำภา)

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

ส่วนติดตามและประเมินผล

โทร. ๐-๒๒๔๑-๔๐๐๐ ต่อ ๒๑๐๒-๔ โทรสาร ๐-๒๒๔๓-๒๒๘๒

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

นโยบายการบูรณาการงานสาธารณสุขของประเทศ

(ผลจากการสัมมนา “ฝ่าวิกฤติหาลูกภัย ๒๕๕๕ เตรียมพร้อมรับมือวิกฤติน้ำ ๒๕๕๕”

ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕)

เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกภัยในอนาคต กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในฐานะหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ ได้ระดมข้อมูล ข้อเสนอ และข้อคิดเห็นจากนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และผู้แทนภาคประชาชน นำมากำหนดเป็นนโยบายการบูรณาการงานสาธารณสุขของประเทศ ประกอบด้วย ๔ มาตรการหลัก ๒๒ มาตรการย่อย ดังนี้

ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๑	มาตรการด้านการป้องกัน	
๑.๑	การจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน
๑.๒	การจัดวางระบบการพยากรณ์อากาศ การเตือนภัยและการเฝ้าระวังภัย โดยให้มีหน่วยงานหลักประสานการดำเนินการ	- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๑.๓	การจัดทำแผนที่หรือแผนผังพื้นที่เสี่ยงภัยในภูมิภาค แยกเป็นกลุ่มจังหวัดและรายจังหวัดให้รายละเอียด มีความเชื่อมโยงครอบคลุมบริเวณพื้นที่ที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดลูกภัยขึ้นได้	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมชลประทาน
๑.๔	การวางระบบการติดต่อสื่อสาร เพื่อการจัดการลูกภัย ให้มีเครือข่ายการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารกันได้ตลอดเวลา	- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๑.๕	การสร้างฐานข้อมูลด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งการจัดหาวัสดุใช้งานในการจัดการภัยพิบัติ อันเกิดจากลูกภัยให้สามารถระดมมาใช้งานได้ทันทีที่เกิดภัย	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงกลาโหม - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

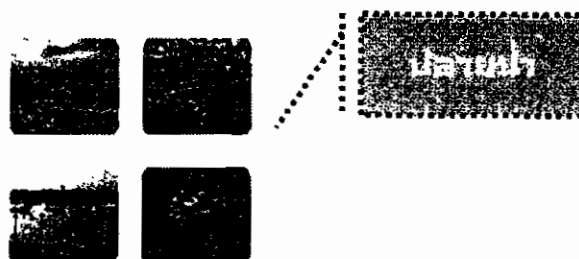
ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๑.๖	การพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างเสริมความรู้ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติที่เกิดจากอุทกภัยในด้านต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรของหน่วยปฏิบัติการ อาสาสมัครและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๑.๗	การรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกในการตระหนักรู้ถึงภัยอันตรายที่จะได้รับจากอุทกภัย ตลอดจนผลกระทบและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น	- กรมประชาสัมพันธ์ - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - สื่อมวลชน
๑.๘	การเสริมสร้างความร่วมมือภาครัฐ-เอกชน (PPP) โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการอาศัย Social Network การร่วมสร้างกลุ่มเป็น cluster ในการบริหารจัดการ การสร้างประชาคมร่วมต้านภัยพิบัติ	- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๒	มาตรการด้านการบรรเทาอุทกภัย	
๒.๑	การจัดทำแผนปฏิบัติการ แผนปฏิบัติการฉุกเฉิน และแผนเผชิญเหตุของหน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคทั้งในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ โดยให้เชื่อมโยงกับแผนหลักและแผนสาขา พร้อมทั้งระบุกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน การใช้ทรัพยากรและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงกลาโหม - กระทรวงสาธารณสุข - สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ - จังหวัดทุกจังหวัด
๒.๒	การกำหนดแนวทางการประสานการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถใช้ปฏิบัติการได้ทันทีที่เกิดอุทกภัย โดยให้จัดทำแผนที่ตั้งของทรัพยากรด้านต่างๆ ทั้งบุคลากร และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล ตลอดจนเส้นทางคมนาคม เพื่อความชัดเจนและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงกลาโหม - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน

ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๒.๓	การวางระบบการเฝ้าระวังภัยและการแจ้งเตือนภัย ในภาวะวิกฤติให้มีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยให้มีข้อมูลข่าวสารที่มีความชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อให้สาธารณชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นและต้องทำอะไร โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น	- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - องค์การภาคเอกชน
๒.๔	การส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานนำหลักการ Business Continuity Management: BCM มาใช้อย่าง จริงจัง เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรมีความต่อเนื่องใน ภาวะวิกฤติ	- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - ทุกภาคส่วน
๒.๕	การสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชน เพื่อรองรับสาธารณภัย เช่น การให้ประชาชนรู้จัก รู้จักอยู่กับน้ำได้ (Live with water)	- กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา - องค์การศาสนา
๒.๖	การสร้างทีม Federal Information เพื่อวิเคราะห์และ ประเมินสถานการณ์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ที่เป็นเอกภาพจากภาครัฐ	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - กรมประชาสัมพันธ์
๓	มาตรการด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัย	
๓.๑	การประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในแต่ละด้านเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาลดและ ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ได้รับความเดือดร้อนจาก เหตุการณ์ที่เกิดอุทกภัยให้เป็นไปตามความเหมาะสมและ เพียงพอกับความต้องการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๓.	๓.๒ การจัดสร้างศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีมาตรฐาน	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - สภากาชาดไทย - จังหวัดทุกจังหวัด - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	๓.๓ การจัดบริการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในด้านต่างๆ ในช่วงเกิดภัยทั้งชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชน ผู้ประสบภัยที่ได้รับความเสียหายและผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดอุทกภัย	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
	๓.๔ การจัดระเบียบการให้ความช่วยเหลือและแจกจ่ายสิ่งของช่วยเหลืออย่างเป็นธรรมและเสมอภาค	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงสาธารณสุข - สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ - สภากาชาดไทย - จังหวัดทุกจังหวัด
๔	มาตรการด้านการฟื้นฟูบูรณะ	
	๔.๑ การติดตามตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลความเสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยในแต่ละพื้นที่เพื่อนำมาประมวลผลความเสียหายที่จะต้องทำการฟื้นฟูบูรณะ หรือปรับปรุงแก้ไขในแต่ละด้านทั้งทางด้านกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักนายกรัฐมนตรี - จังหวัดทุกจังหวัด
	๔.๒ การวางแผนฟื้นฟูบูรณะสภาพความเสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัย โดยประสานการจัดทำแผนงาน/โครงการแบบบูรณาการกับหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งรับผิดชอบงานในแต่ละด้าน	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน - จังหวัดทุกจังหวัด

ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๔.๓	การรณรงค์ให้ประชาชนหยุดการทำร้ายธรรมชาติ แล้วคืนความสมดุล โดยการตั้งกองทุนคนรักธรรมชาติ รวมถึงส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔.๔	การส่งเสริมการทำประกันภัยพิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในภาคประชาชน	- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย - กระทรวงการคลัง

จัดทำโดย
ส่วนนโยบายภัยธรรมชาติ
สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
โทร. ๐ ๒๖๓๗ ๓๓๐๔

สรุปผลการสัมมนา “ฟ้าวิฤตติมหาอุทกภัย ๒๕๔๔ เตรียมพร้อมรับมือวิฤตติน้ำ ๒๕๔๔”

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔
ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

สรุปและรวบรวมโดย
สำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

บันทึกเหตุการณ์มหาวิทยาลัยอุทกภัย

๒๕๕๘ **๕๕๖ ๑**

สรุปการสัมมนาฝ่ายวิศวกรรมมหาอุทกภัย ๒๕๕๘

๕๕๖ ๕ เตรียมพร้อมรับมือวิกฤติน้ำ ๒๕๕๘

การบรรยายพิเศษ “กลไกภาครัฐเตรียมพร้อม

รับมืออุทกภัย ๕๕ **๕๕๖ ๖**

การเสวนา “เตรียมรับมือก่อนจะสาย

๕๕๖ ๗ ไม่ให้เป็นตึงวิกฤติน้ำท่วม ๕๕

บทวิเคราะห์การเสวนา “เตรียมรับมือก่อนจะสาย

ไม่ให้เป็นตึงวิกฤติน้ำท่วม ๕๕ **๕๕๖ ๘**

การเสวนา “บทเรียนมหาอุทกภัย ๕๕

๕๕๖ ๙ กับการเรียนรู้ใหม่เพื่ออนาคต”

บทวิเคราะห์การเสวนา “บทเรียนมหาอุทกภัย ๕๕

กับการเรียนรู้ใหม่เพื่ออนาคต” **๕๕๖ ๑๐**

การแสดงผลรรมเทศนา “มีสติ

รู้ทันภัยพิบัติ” **๕๕๖ ๑๑**

การวิเคราะห์ SWOT Analysis

๕๕๖ ๑๒

นโยบายการบูรณาการ

งานสาธารณภัยของประเทศ **๕๕๖ ๑๓**

สารบัญ

ภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทย

ประมวล มหาวิกฤติอุทกภัย ๒๕๕๔
ซึ่งสร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของ
ประชาชนและของประเทศอย่างมหาศาล มีพื้นที่ได้รับ
ผลกระทบ ๖๕ จังหวัด ๖๔๔ อำเภอ ๔,๙๒๐ ตำบล
๔๓,๖๓๖ หมู่บ้าน มีผู้ได้รับผลกระทบ ๔,๐๘๖,๑๓๘
ครัวเรือน ๑๓,๕๙๕,๑๙๒ คน เสียชีวิต ๘๑๕ คน
สูญหาย ๓ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔
ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย) นิคมอุตสาหกรรมได้รับ
ผลกระทบ ๗ แห่ง และธนาคารโลกได้ประเมิน
ความเสียหายจากอุทกภัยครั้งนี้สูงถึง ๑.๔๔ ล้านล้านบาท
ถือเป็นภัยพิบัติที่สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและ

ทรัพย์สินของประชากรสูงเป็นลำดับ ๔ ของโลก

ความเสียหายอย่างมากมายมหาศาลจากภัยพิบัติทางธรรมชาติในครั้งนี้ เป็นผลเนื่องจาก
สถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในปี ๒๕๕๔ ค่อนข้างแปรปรวนผิดปกติ ทั้งเกิดอากาศหนาวและ
อุทกภัยในช่วงเดือนมีนาคม และมีพายุพัดเข้าถล่มหลายลูก ตามลำดับ คือ ๑) เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๔ - ๒๖
มิถุนายน ๒๕๕๔ "พายุไทม่า" ซึ่งเป็นพายุโซนร้อนพัดเข้าทางภาคเหนือ ทำให้จังหวัดน่านได้รับ
ผลกระทบเกิดน้ำท่วมฉับพลัน ๒) จากนั้นวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ "พายุนกเตน" ก่อตัวจาก
อ่าวตังเกี๋ยพัดถล่มประเทศเวียดนามและลาว แล้วอ่อนกำลังเป็นหย่อมความกดอากาศต่ำปกคลุม
ภาคเหนือ สร้างความเสียหายในพื้นที่ ๑๕ จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดแพร่ เชียงใหม่ สุโขทัย น่าน
ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน อุตรดิตถ์ พิจิตร พิษณุโลก นครพนม อุตรธานี หนองคาย บึงกาฬ และ
สกลนคร ๓) ต่อมาวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๔ "พายุไท่ถาง" ซึ่งเป็นพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนขึ้นฝั่ง
ที่เมืองเว้ ประเทศเวียดนาม และอ่อนกำลังลงเป็นพายุดีเปรสชัน เคลื่อนเข้าปกคลุม
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ๔) ถัดจากนั้น ๓ วัน ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ "พายุเนสาด"
ทำให้ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดน้ำท่วมขยายวงกว้างอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่
และ ๕) วันที่ ๖ - ๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ "พายุโซนร้อนกาลแก" พัดเข้าประเทศไทยทำให้เกิดอุทกภัย
ทั้งในภาคเหนือตอนล่าง และภาคกลาง ซึ่งพายุทั้ง ๕ ลูก ส่งผลโดยตรงทำให้เขื่อนภูมิพล
จังหวัดตาก และเขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ มีปริมาณน้ำมากมายมหาศาล จนจำเป็นต้องปล่อย
ระบายน้ำออกมาและส่งผลกระทบต่อน้ำที่ได้อุ่นในระยะต่อมา

ลำดับเหตุการณ์สำคัญ การเกิดมหาวิกฤติอุทกภัย ๒๕๕๔ ซึ่งถือเป็นบทเรียนราคาแพงที่คนไทยทุกคนควรเรียนรู้ เพื่อเตรียมรับมือและปรับตัวให้ทันต่อภัยพิบัติในอนาคตที่นับวันจะมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

□ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ พายุไต้ฝุ่นมา พัดถล่มภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ติดต่อกัน ๒ วัน ทำให้จังหวัดน่านเกิดน้ำท่วมฉับพลัน

□ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ พายุฝนตกหนัก พัดเข้าถล่มประเทศไทย ทำให้แม่น้ำโขงเอ่อล้นเข้าท่วมหลายพื้นที่ และเกิดดินถล่มทับบ้านเรือนเสียหายในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ

□ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ ภาคกลางเริ่มได้รับผลกระทบ โดยน้ำจากแม่น้ำน้อยไหลเข้าท่วมตลาดโบราณบ้านแพน อำเภอสนา และพบระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาเอ่อล้นตลิ่งเข้าท่วมบ้านเรือนของประชาชน ต้องเร่งขนย้ายสิ่งของหนีน้ำ

□ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ นายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) เป็นประธานการประชุมศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่ม ณ กระทรวงมหาดไทย และมอบนโยบายแก้ไขปัญหามหาภัย เพื่อให้เกิดบูรณาการการทำงานทุกหน่วยงานในลักษณะบูรณาการ (One Stop Service) ตามหลัก "2P 2R" คือ มีการเตรียมความพร้อม (Preparation) การเผชิญเหตุที่ดี (Response) การฟื้นฟู (Recovery) และการป้องกันที่ยั่งยืน (Prevention) โดยนำร่องที่อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เรียกว่า "บางระกำโมเดล"

□ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๔ นายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ได้ลงนามแต่งตั้ง "คณะกรรมการอำนวยการและบริหารสถานการณ์อุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่ม (คอช.) และศูนย์สนับสนุนการอำนวยการและบริหารสถานการณ์อุทกภัยขึ้น โดยมีรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายยงยุทธ วิชัยชาญ) เป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่ในการอำนวยการและบริหารสถานการณ์อุทกภัย วาตภัย และดินโคลนถล่ม และติดตามการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรายงานนายกรัฐมนตรีทราบอย่างต่อเนื่อง

□ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ จังหวัดนครสวรรค์เกิดฝนตกหนักต่อเนื่อง ทำให้น้ำป่าจากเขาโง้งและเขาทองเข้าท่วมโรงเรียนสามแยกเจ้าพระยา และชุมชนพื้นที่หมู่ ๓ ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี สูง ๕๐ - ๖๐ เซนติเมตร

□ วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ สถานการณ์น้ำท่วมที่จังหวัดอ่างทองขยายวงกว้างมากขึ้น หลังจากเขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาทเร่งระบายน้ำ และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาไหลเข้าท่วมชุมชนตลาดเก่าร้อยปี

□ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๔ ระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาเอ่อล้นตลิ่งเข้าท่วมสถานที่ราชการและโรงเรียนในพื้นที่อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ขณะที่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ระดับน้ำจากแม่น้ำน่านเอ่อล้นกว่าตลิ่ง ๖๕ เซนติเมตร พัดแนวคันดินและแนวกระสอบทรายพังน้ำไหลเข้าท่วมพื้นที่เศรษฐกิจ

ลเชื้อท่วย

□ วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ เกิดน้ำเซาะคันกันน้ำแตก ๓ จุดพร้อมกัน ที่นิคมอุตสาหกรรม
น่านนคร จังหวัดพทธรานี ต้องสั่งอพยพคนนับหมื่นคนอย่างโกลาหล

□ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๔ พนันกันคลองระพีพัฒน์แตกทำให้น้ำทะเลลักเข้าท่วมตลาดวังลิต

□ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๔ น้ำทะเลลักเข้าท่วมถนนวังลิต - ปทุมธานี และล้นข้ามมาถึงถนนวิภาวดีรังสิต

□ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ คันกันคลองประปาแตก ทำให้น้ำทะเลลักเข้ากรุงเทพชั้นในอย่างรวดเร็ว ขณะที่คันกันน้ำนิคมอุตสาหกรรมบางกะดี จังหวัดปทุมธานีเกิดพังทำให้น้ำทะเลลักเข้าท่วมนิคมอย่างรวดเร็ว ขณะที่นายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓๑ เพื่อแก้ไขสถานการณ์อุทกภัย พร้อมทั้งให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยส่วนหน้า (ศปภ.ส่วนหน้า) ที่กรุงเทพมหานคร โดยมีนายพระนาย สุวรรณรัฐ ปลัดกระทรวงมหาดไทย กำกับดูแล

□ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๔ น้ำทะเลลักเข้ากรุงเทพ เนื่องจากคันกันน้ำท่าน้ำเขียวใช้กาแตกทำให้น้ำทะเลลักถึงแยกบางระปือและโรงเรียนราชินีบน

□ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ น้ำเข้าท่วมท่าอากาศยานดอนเมือง ซึ่งเป็นที่ตั้งของ ศปภ. และศูนย์พักพิงชั่วคราว ความสูงประมาณ ๓๐ - ๕๐ เซนติเมตร

□ วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๔ พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก ผอ.ศปภ. มีคำสั่งให้ย้าย ศปภ. ไปยังอาคารเอนเนอร์ยี คอมเพล็กซ์ ซึ่งเป็นอาคารที่ทำการของกระทรวงพลังงาน

□ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ประชาชนนับร้อยเข้าพังประตูระบายน้ำคลองสามวา

□ วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ น้ำจากคลองมหาสวัสดิ์ไหลเข้าท่วมถนนเพชรเกษม ตั้งแต่คลองทวีวัฒนาถึงซอยเพชรเกษม ๖๕ ผ่านหน้าเดอะมอลล์บางแค รวมถึงถนนพหลโยธินสาย ๕

□ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ กระทรวงคมนาคม กรุงเทพมหานคร และกองทัพบก เริ่มลำเลียงกระสอบทรายขนาดใหญ่หรือบิ๊กแบ็กวางกันน้ำเลียบทางรถไฟหลักหกเรื่อยมาจนถึงดอนเมือง

□ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ กระทรวงคมนาคมดำเนินการกู้ถนนสาย ๓๔๐ เพื่อเป็นเส้นทางอ้อมสู่ภาคใต้ เพื่อรองรับกรณีถนนพระราม ๒ ใช้การไม่ได้

□ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ประชาชนกว่า ๒๐๐ คน ที่อาศัยอยู่เหนือคันกันบิ๊กแบ็กเข้ารื้อบิ๊กแบ็กหน้าสถานีดอนเมือง

□ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ประชาชนในพื้นที่ลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เข้ารื้อบิ๊กแบ็กบริเวณศูนย์ควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ (ศปอ.)

□ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ สถานการณ์น้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานครเริ่มคลี่คลาย ในขณะที่บริเวณเขตปริมณฑลยังมีน้ำท่วมและมีความขัดแย้งระหว่างมวลชนอยู่เป็นระยะ

□ วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๕ สถานการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติและอยู่ระหว่างการฟื้นฟูในทุกจังหวัด

ข้อมูลอ้างอิง : บันทึกรวบรวมเหตุการณ์ ๒๕๕๔ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

การเสวนา “ฝ่าวิกฤติมหาอุทกภัย ๒๕๕๔ เตรียมพร้อมรับมือวิกฤติน้ำ ๒๕๕๕” จัดขึ้น เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องมิราเคิล แกรนด์ เอบี โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น หลักสี่ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ประมาณ ๔๐๐ คน ประกอบด้วย ๑) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ๒) ภาคประชาชน ๓) ผู้แทนองค์การสาธารณกุศลและองค์กรเครือข่ายอื่นๆ ๔) ผู้แทนองค์การระหว่างประเทศ ๕) ผู้แทนสื่อมวลชน ๖) นักวิชาการและผู้สังเกตการณ์ และ ๗) หน่วยงานภายในกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต ๑๔ เขต และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๗๖ จังหวัด) โดยรูปแบบของการสัมมนา ประกอบด้วย การชมวีดิทัศน์ การบรรยายพิเศษ การเสวนา การตอบประเด็นข้อซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมสัมมนา และการแสดงธรรมเทศนา ดังนี้

- ♦ การชมวีดิทัศน์ “บันทึกเหตุการณ์มหาวิกฤติอุทกภัย ๒๕๕๔” ความยาวประมาณ ๑๓ นาที ซึ่งเป็นการรวบรวมภาพเหตุการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๔ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ การอพยพ การบริหารจัดการอุทกภัยของภาครัฐ การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยของทุกภาคส่วน กิจกรรมจิตสาธารณะ และการช่วยเหลือจากต่างประเทศ เป็นต้น

- ♦ บรรยายพิเศษ เรื่อง “กลไกภาครัฐเตรียมพร้อมรับมืออุทกภัย ๕๕” โดย นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- ♦ การเสวนาเรื่อง “เตรียมรับมือก่อนจะสาย ไม่ให้เป็นดังวิกฤติน้ำท่วม ๕๕” และมีวิทยากรร่วมเสวนา ๕ ท่าน ได้แก่ พล.อ.พลางกูร กล้าหาญ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ กองบัญชาการกองทัพไทย, รศ.ดร.เสรี สุกรภิตย์ ผู้อำนวยการศูนย์พลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม, นายชจรศักดิ์ มหาคูณวรรณ รองเลขาธิการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, นายชวลิต จันทรวีร์ กรรมการผู้จัดการทีมกรู๊ป และนายสุริยะ ปริบูรณ์ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

- ♦ การเสวนาเรื่อง “บทเรียนมหาอุทกภัย ๕๔ กับการเรียนรู้ใหม่เพื่ออนาคต” มีวิทยากรร่วมเสวนา ๔ ท่าน ได้แก่ ผศ.ดร.ทวีดา กมลเวช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คุณฐปณีย์ เอียดศรีไชย ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓, คุณสมศักดิ์ สันธินาค ประธานเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ผู้แทนภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในปี ๒๕๕๔ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา), คุณวัชชัย แสงธรรมชัย (ผู้แทนภาคเอกชน : ทีมงานผู้สร้างเว็บไซต์ “รู้สู้ Flood”) และนายมนตรี ชนะชัยวิบูลวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- ♦ การแสดงธรรมเทศนา เรื่อง “มีสติ รู้ทันภัยพิบัติ” โดยพระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กัลยาโณ)

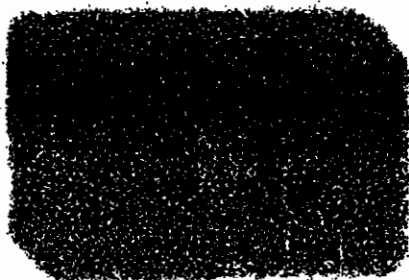
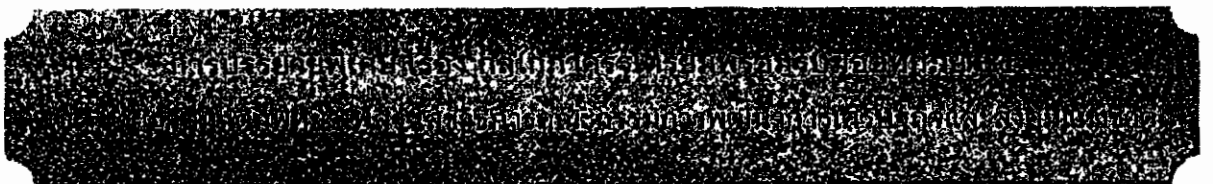
นายวัลลภ ทรัพย์สิน รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา และได้กล่าวเปิดการสัมมนาว่า ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า โลกของเรากำลังประสบปัญหาในหลายด้าน โดยเฉพาะเรื่อง ภาวะโลกร้อน (Global Warming) ได้ส่งผลไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก (Climate Change) ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน อาทิ ภาวะโลกร้อนขึ้น น้ำแข็งขั้วโลกละลาย หรือระดับน้ำทะเลโลกสูงขึ้น และประการสำคัญคือการเกิดสาธารณภัย ที่มีความรุนแรงมีความถี่ มีความหลากหลายและซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วโลก เช่น เหตุการณ์แผ่นดินไหว และคลื่นสึนามิที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อปี ๒๕๕๔ เหตุการณ์พายุทมิฬพัดถล่มในหลายประเทศของทวีปยุโรป รวมถึงเหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ของประเทศไทยในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ และมหาวิกฤติอุทกภัยในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๔

มหาวิกฤติอุทกภัยในปี ๒๕๕๔ ได้ให้บทเรียนราคาแพงและสร้างความเสียหายสูงสุดเป็นประวัติการณ์แก่ทุกภาคส่วนของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามมีคำกล่าวที่ว่า “ประสบการณ์ยิ่งร้ายยิ่งมีคุณค่า หากไม่ปล่อยให้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้นผ่านเลยไป” การรู้จักเรียนรู้ แก้ไขปัญหา และหาแนวทางป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็นต้องดำเนินการโดยเร็ว ดังนั้นการจัดเวทีสัมมนาในวันนี้จะเป็นเวทีที่จะสร้างคุณค่าให้กับวิกฤติที่เกิดขึ้นไม่ให้สูญเปล่าและ

เป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือในการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่คาดไม่ถึง ซึ่งนับวันจะเพิ่มความถี่และความรุนแรงมากขึ้นทุกวินาที และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหน่วยงาน องค์การ มูลนิธิ และเครือข่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องจะได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นแก่ทุกภาคส่วนว่าประเทศไทยมีการเตรียมความพร้อมรับมือในอนาคตอย่างเป็นรูปธรรมและมีเอกภาพ

๕ การเกิดมหาวิกฤติอุทกภัย เมื่อปี ๒๕๕๔ ที่ผ่านมาถือว่าเป็นมหาอุทกภัยครั้งประวัติศาสตร์ของประเทศ สร้างความเสียหายในวงกว้าง ทำให้ต้องใช้ต้นทุนจำนวนมหาศาลในการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนให้กลับสู่สภาวะปกติ ธนาคารโลกได้ประมาณการความเสียหายจากอุทกภัย ปี ๒๕๕๔ ในเบื้องต้น

ประมาณ ๑.๔๔ ล้านบาท คิดเป็น ๑๐ % ของ GDP โดยแบ่งเป็นความเสียหายในทรัพย์สินประมาณ

ส่วนนี้เป็นการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย / กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๖๓๐,๖๕๔ ล้านบาท และความเสียหายที่เกิดขึ้นกับรายได้ประมาณ ๗/๕๕,๑๙๑ ล้านบาท โดยส่วนใหญ่จะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นในภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้ให้การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในปี ๒๕๕๔ ขยายตัวเพียงร้อยละ ๐.๑ ลดลงจากเดิมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ ๓.๔

๕ ประเทศไทยมีนโยบายและกลไกในการบริหารจัดการภัยพิบัติอยู่แล้ว แต่อาจไม่สามารถรองรับภัยพิบัติขนาดใหญ่เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๕๔ ได้ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นกฎหมายที่ดีครอบคลุมการบริหารจัดการสาธารณภัยทุกประเภท ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและเกิดจากการกระทำของมนุษย์ แต่จะต้องมีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดมากขึ้นจึงจะทำให้ลดความเสียหายและความขัดข้องในการปฏิบัติงานลดน้อยลง ประเด็นสำคัญที่สุด คือ จะต้องมีการซักซ้อมเป็นประจำ ตรวจสอบอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมใช้งาน จัดเตรียมเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพออยู่เสมอ ซึ่งบางครั้งมีการให้ความสำคัญกับการประหยังบประมาณมากเกินไป แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นมีงบประมาณแต่ก็ไม่สามารถจัดหาได้ทันสถานการณ์

๕ การดำเนินงานของภาครัฐในช่วงเกิดอุทกภัยปี ๒๕๕๔ แบ่งเป็น ๑) ระยะสั้น มีศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) รับผิดชอบ ๒) ระยะกลาง มีคณะกรรมการเพื่อให้ความช่วยเหลือ พี่นุ เยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์อุทกภัย (กพย.) คณะกรรมการด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและความเป็นอยู่ของประชาชน (กคช.) คณะกรรมการด้านฟื้นฟูคุณภาพชีวิต (กคช.) และคณะกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐาน (กคฐ.) รับผิดชอบ และ ๓) ระยะยาว มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยอ.) และคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยอ.) รับผิดชอบ

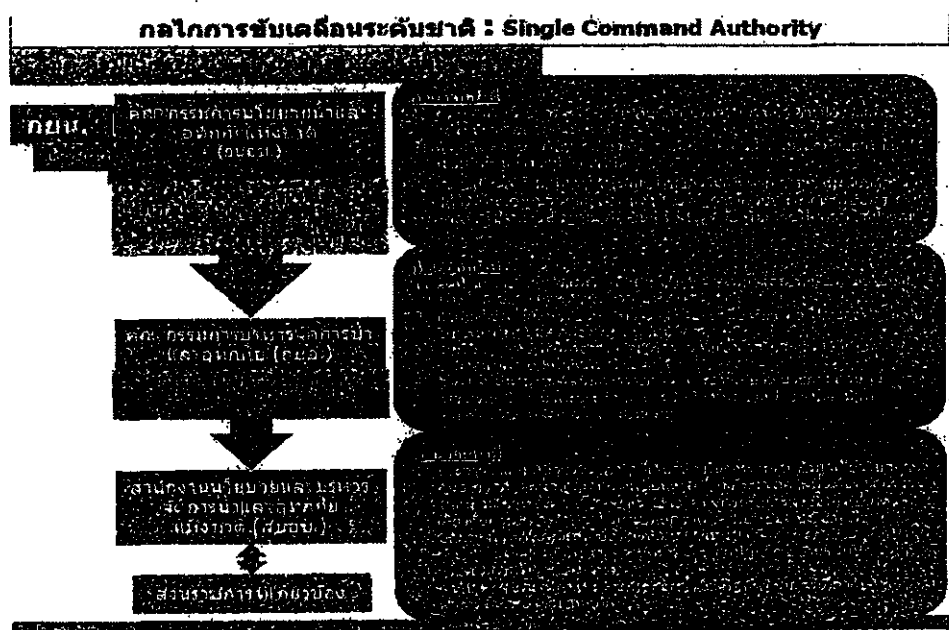
๕ คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยอ.) มีหน้าที่จัดทำแผนแม่บทบริหารจัดการน้ำของประเทศ รวมถึงมีหน้าที่ในการหาแหล่งงบประมาณเพื่อมาสนับสนุนการลงทุนหรือระบบป้องกันน้ำท่วมต่างๆ และหาแหล่งงบประมาณเพื่อฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความมั่นใจแก่ผู้ประกอบการ นักลงทุน และประชาชนว่ามีการลงทุนที่เพียงพอ หากมีปริมาณน้ำมากกว่าหรือเท่ากับปีที่ผ่านมา ระบบป้องกันต่างๆ สามารถรองรับได้ทั่วถึงเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ โดยมีงบประมาณจาก ๒ ส่วน เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน คือ งบประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งเป็นงบกลางของรัฐบาลที่จะนำมาใช้ในการฟื้นฟูในด้านต่างๆ และงบประมาณ จำนวน ๓๕๐,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งจะนำมาลงทุนในด้านระบบน้ำอย่างครบวงจร

๕ เนื่องจาก กยอ. และ กยอ. มีหน้าที่ในการวางนโยบายแต่ยังขาดหน่วยงานที่เชื่อมโยงไปยังหน่วยปฏิบัติ รัฐบาลจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมอีก ๒ ชุด เพื่อเชื่อมโยงไปยังหน่วยปฏิบัติ คือ คณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กนอช.) และคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กบอ.) โดย กนอช. มีหน้าที่กำหนดนโยบายในเชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนแม่บทของ กยอ. สำหรับ กบอ. มีหน้าที่ ๓ ประการ คือ ๑) การปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของ กนอช. เพื่อให้ เกิดการบูรณาการและเป็นเอกภาพในการสั่งการ โดยเฉพาะในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพยากรณ์ เดือนภัย ๒) การสั่งหน่วยงานต่างๆ ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำให้เป็นไปตามข้อสั่งการของ กบอ. ที่รับนโยบายมาจาก กนอช. ซึ่งหน่วยงานต่างๆ จะต้องระดมสรรพกำลังเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในลักษณะ Single Command ฉะนั้น ความรับผิดชอบ

ทั้งหมดในภาวะวิกฤติจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของ กบอ. และมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นทำให้การบริหารจัดการน้ำไม่เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ กบอ. จะต้องรับผิดชอบ โดยมีสมมุติฐานว่าทุกหน่วยงานจะต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ได้รับการสั่งการ แต่หากหน่วยงานไม่ปฏิบัติตามนโยบาย หากเกิดปัญหาอุปสรรคหน่วยงานจะต้องรับผิดชอบ ๓) การจัดทำแผนปฏิบัติพิเศษเหตุเฉพาะแต่ละปี และ ๔) การอนุมัติแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยของหน่วยงานต่างๆ

❖ แผนแม่บทสำหรับการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ แบ่งเป็น ๕ แผนงาน คือ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ การพัฒนาเชิงพื้นที่ เศรษฐกิจใหม่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาระบบประกันภัย โดยมีแผนงานเฉพาะที่เกี่ยวกับอุทกภัย ๖ แผนงานหลัก ได้แก่ ๑) แผนงานบริหารจัดการเขื่อนเก็บน้ำหลักและการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำของประเทศประจำปี ๒) แผนงานฟื้นฟูและปรับปรุงประสิทธิภาพสิ่งก่อสร้างเดิมหรือตามที่วางไว้ ๓) แผนงานพัฒนาลังข้อมูลและระบบพยากรณ์เตือนภัย ๔) แผนงานเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่ ซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบของ ปก. ซึ่งได้กำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและนำไปใช้ในการปฏิบัติได้ ๕) แผนงานกำหนดพื้นที่รับน้ำนองและมาตรการเยียวยา และ ๖) แผนงานปรับปรุงบริหารองค์กรเพื่อการบริหารจัดการน้ำ

บทวิเคราะห์ สรุปได้ว่าปัจจุบันภาครัฐมีกลไกในการเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัยไว้พร้อมแล้ว คือ มีกลไกของคณะกรรมการต่างๆ ได้แก่ คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ (กยอ.) และคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยร.) ทำหน้าที่ในการจัดทำแผนและวางยุทธศาสตร์ และมีคณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กนอช.) และคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กบอ.) ทำหน้าที่ในการปฏิบัติ โดยมีงบประมาณจากพระราชบัญญัติเงินกู้ จำนวน ๓๕๐,๐๐๐ ล้านบาท และงบประมาณจากพระราชกำหนดกองทุนส่งเสริมการประกันภัยพิบัติ ๕๐,๐๐๐ ล้านบาท เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติ และมีหน่วยราชการต่างๆ เป็นหน่วยปฏิบัติ ดังนี้

มีวิทยากร ร่วมการเสวนารวม ๕ ท่าน ได้แก่ พล.อ. พลากร ก่อท้าว ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ กองบัญชาการกองทัพไทย , รศ.ดร. เสรี สุภราชพิทย ผู้อำนวยการศูนย์พลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร, นายชจรศักดิ์ มหคุณวรรณ รองเลขาธิการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, นายชวลิต จันทวรรณ์ กรรมการผู้จัดการทีมกรู๊ป และนายสุริยะ ปริบูรณ์ Corporate BCM Manager บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) สรุปสาระสำคัญการเสวนาได้ดังนี้

นายชวลิต จันทวรรณ์ กรรมการผู้จัดการทีมกรู๊ป และนายสุริยะ ปริบูรณ์ Corporate BCM Manager บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

กล่าวถึง แนวโน้มสถานการณ์ภัยพิบัติในอนาคต ข้อจำกัดในการพยากรณ์และประเมินสถานการณ์ล่วงหน้า รวมทั้งกลไกการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย ดังนี้

♦ ปัจจุบันการเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติทั่วโลกมีความถี่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยเรื่องเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือ Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC ได้ออกรายงานล่าสุดว่าเหตุการณ์ภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและเอเชียในอดีตจากที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้น ๑ % ใน ๑๐๐ ปี แต่ปัจจุบันโอกาสการเกิดภัยพิบัติเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๑๐ % ใน ๑๐๐ ปี โดยแนวโน้มสถานการณ์น้ำในปี ๒๕๕๕ จะเป็นไปในทิศทางน้ำแล้ง ดังนั้นการเตรียมแผนรับมือในอนาคตควรคำนึงถึงน้ำท่วมกับน้ำแล้งไปพร้อมกัน

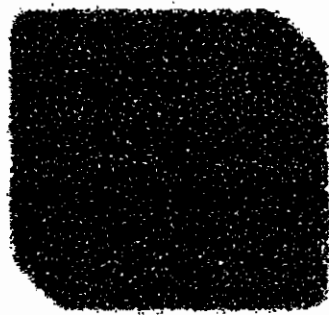
♦ ทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยมีข้อจำกัดในด้านการพยากรณ์เหมือนกัน คือไม่สามารถคาดการณ์สถานการณ์ล่วงหน้าได้ในระยะยาว ส่งผลให้การบริหารจัดการและการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ภัยพิบัติในประเทศไทยมีประสิทธิภาพค่อนข้างน้อย ประกอบกับปัจจุบันมีปัจจัยจากภายนอกประเทศเข้ามามีผลกระทบค่อนข้างมาก ดังนั้น การคาดการณ์สถานการณ์การเกิดภัยพิบัติในอนาคตนอกจากจะเฝ้าระวังปัจจัยภายในประเทศแล้ว จะต้องให้เฝ้าระวังปัจจัยภายนอกที่จะมีผลกระทบด้วย เช่น การเกิดก่อตัวของพายุในมหาสมุทรแปซิฟิก การเกิดปรากฏการณ์ ENSO (El Niño/Southern Oscillation) เป็นต้น

♦ การบริหารจัดการภัยพิบัติในอนาคต “การบูรณาการ” เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ขณะนี้จังหวัดต่างๆ มีการเสนอแผนงาน/โครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างระบบการป้องกันอุทกภัยจำนวนมาก เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเสนอจะขอยกระดับถนนประมาณ ๔๐ สาย แต่จังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกันไม่มีการเสนอโครงการเพื่อขอยกระดับถนน ดังนั้น การบูรณาการจะต้องบูรณาการทุกแผนงาน ในทุกระดับให้สอดคล้องกัน เพื่อให้การใช้งบประมาณคุ้มค่ามากที่สุด ซึ่งการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (กนอช.) และ คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การบูรณาการมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น

♦ การบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศไทยที่ผ่านมาไม่ได้นำกลไกการบริหารจัดการที่มีอยู่มาใช้ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ทุกครั้งที่เกิดภัยพิบัติจะใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหลัก เนื่องจากสะดวกต่อการสั่งการ

♦ แนวโน้มการเกิดภัยพิบัติในอนาคตมีความถี่เพิ่มมากขึ้น การให้องค์ความรู้แก่ประชาชนในระดับท้องถิ่นให้พร้อมที่จะปรับตัวรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น สามารถช่วยเหลือตนเอง (Self Help) ก่อนที่จะร่อนหน่วยงานภายนอกมาช่วยเหลือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด และหัวใจของความสำเร็จคือ ประชาชนจะต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง

ศูนย์วิจัยป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ (SCG-BCM) บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) SCG

กล่าวถึง การใช้หลัก Business Continuity Management: BCM ในการดำเนินธุรกิจระหว่างกาเกิดวิกฤติมหาอุทกภัย เมื่อปี ๒๕๕๔ และการประยุกต์ใช้หลัก BCM ในหน่วยงานราชการ ดังนี้

♦ Business Continuity Management: BCM คือ การบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ซึ่ง บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ได้เริ่มนำหลัก BCM มาใช้เมื่อปี ๒๕๕๓ เนื่องมาจากการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองทำให้ต้องปิดสำนักงานชั่วคราว เพื่อความปลอดภัยของพนักงานที่จะเดินทางมาปฏิบัติงาน ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจขาดความต่อเนื่อง โรงงานในส่วนภูมิภาคได้รับผลกระทบต่อเนื่องกันไปด้วย เพราะหน่วยบริการในส่วนกลางไม่สามารถปฏิบัติงานได้

♦ SCG เริ่มดำเนินการ BCM โดยมีบริษัท เอกเซนเซอร์ ประเทศไทย จำกัด เป็นที่ปรึกษา และมีหน่วยงานทุกส่วนของบริษัทเข้าร่วมดำเนินการ BCM เป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับภัยคุกคามต่างๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากธรรมชาติและเหตุการณ์ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ มีหลักการ คือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ จะทำอย่างไรเพื่อให้ธุรกิจดำเนินการต่อไปได้

ดังนั้น การทำ BCM ลำดับแรกจะต้องป้องกันภัยคุกคามและประเมินความเสี่ยง จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำแผน ๔ แผนหลัก คือ ๑) แผนลดและควบคุมความเสี่ยง ๒) แผนการจัดการภาวะวิกฤติ จะต้องกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้านต่างๆ อย่างชัดเจน และมีผู้บริหารตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับผู้ปฏิบัติเข้ามามีส่วนร่วม ๓) แผนการตอบสนองต่อภาวะวิกฤติ (Emergency Response) เช่น หากเกิดอัคคีภัยจะตอบสนองเหตุการณ์นั้นอย่างไรเพื่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นลำดับแรก และ ๔) แผนความต่อเนื่องในการดำเนินธุรกิจ (Business Continuity Plan) เช่น เกิดเหตุการณ์อุทกภัยจะต้องมีแผนสำรองว่าพนักงานจะต้องไปปฏิบัติงานที่ไหน ใครจำเป็นต้องทำงานที่บ้าน พนักงานจะได้รับการดูแลอย่างไร ระบบไอที (IT) จะเข้ามารองรับการปฏิบัติงานในภาวะไม่ปกติได้อย่างไร โดยหัวใจสำคัญของการดำเนินงานตามหลัก BCM ของ SCG คือ จะต้องช่วยเหลือพนักงานก่อนเป็นลำดับแรก มีการจัดตั้งทีม Rescue เข้าไปให้ความช่วยเหลือพนักงานที่ประสบภัยพร้อมครอบครัว รวมถึงการให้ที่พักอาศัยชั่วคราว เมื่อพนักงานได้รับความช่วยเหลือและหมดความกังวลด้านครอบครัว พวกเขา ก็พร้อมที่จะช่วยเหลือบริษัทต่อไป

- ◆ เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ จะต้องติดตามสถานการณ์และวิเคราะห์สถานการณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ในเชิงรุก (Proactive) ได้อย่างถูกต้อง ภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่า “ทำอย่างไรจึงจะสามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้” ซึ่ง SCG จะรับข้อมูลข่าวสารจากทุกสื่อ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, Twitter) รวมถึงการส่งทีมข้อมูลลงไปสำรวจในภาคสนาม ทำให้พบประเด็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข คือ ข้อมูลของหน่วยงานราชการไม่เป็นเอกภาพ ขัดแย้งกันเอง และข้อมูลของบางหน่วยงานไม่ทันสมัยไม่ทันเหตุการณ์

- ◆ หน่วยงานภาครัฐสามารถนำหลัก BCM ไปใช้ได้ โดยยึดหลักสำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) คำนึงถึงความปลอดภัยของพนักงานในองค์กรเป็นลำดับแรก โดยหน่วยงานจะต้องให้ความช่วยเหลือพนักงานของตนเองก่อนที่จะให้บุคคลเหล่านั้นไปช่วยเหลือผู้อื่น ๒) ยึดหลักความเสมอภาคทุกระดับได้รับความช่วยเหลือในมาตรฐานเดียวกัน และ ๓) ต้องได้ใจพนักงานทำให้พนักงานรักองค์กร เชื่อว่าบุคคลเหล่านั้นก็จะมีความตั้งใจที่จะทำงานให้องค์กรต่อไป

นายพรชัย ศรีบุญธรรม รองกรรมการบริหารฝ่ายบริหารความเสี่ยง SCG

กล่าวถึง การสร้างระบบป้องกันนิคมอุตสาหกรรมสำคัญ และความเชื่อมั่นของภาคอุตสาหกรรมต่อการรับมือภัยพิบัติในอนาคตของรัฐบาล ดังนี้

- ◆ การลงทุนของภาคอุตสาหกรรมเป็นการลงทุนระยะยาว การสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนจึงเป็นหน้าที่รับผิดชอบของประเทศ

ที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันเชื่อว่านักลงทุนชาวต่างชาติมีความเชื่อมั่นต่อประเทศไทยในระดับหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากที่ภาครัฐมีแผนการบริหารจัดการน้ำต่างๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง

- ◆ นิคมอุตสาหกรรมมีระบบป้องกันนิคมอุตสาหกรรมเดิมอยู่แล้ว โดยมีลักษณะเป็นเขื่อนดิน มีความสูงลดหลั่นกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละนิคม) อย่างไรก็ตามขอยืนยันว่าข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐมีความแม่นยำ แต่ขาดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมไม่ได้รับข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพียงพอ จึงทำให้ขาดความเชื่อมั่นในข้อมูลที่ได้รับ ประกอบข้อมูลที่ได้รับไม่ชัดเจน เป็นเพียงข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำแต่ไม่มีบอกข้อมูลระดับความสูงของน้ำ ทำให้การเตรียมพร้อมรับสถานการณ์น้ำ ไม่สามารถรองรับสถานการณ์จริงได้

- ◆ ปัจจุบันนิคมอุตสาหกรรมได้สร้างระบบป้องกันนิคมอุตสาหกรรม โดยสร้างกำแพงคอนกรีตสูง ๖.๕๐ เซนติเมตรจากระดับน้ำทะเล คาดว่าถ้าดำเนินการแล้วเสร็จภายในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๕ จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนเพิ่มมากขึ้น ขณะนี้มีโรงงานที่สามารถกลับมาเดินเครื่องผลิตแล้วประมาณ ๕๐% โดยเริ่มผลิตได้เต็มกำลังการผลิตแล้วประมาณ ๑๐% ที่เหลือคาดว่าจะสามารถกลับมาผลิตได้ ๑๐๐% ภายในไตรมาสที่สอง

- ◆ จากเหตุการณ์มหาวิฤกษ์อุทกภัยเมื่อปี ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา ปัญหาอุปสรรคสำคัญที่ทำให้นิคมอุตสาหกรรมไม่สามารถป้องกันนิคมอุตสาหกรรมไว้ได้ คือ ด้านข้อมูลและการบริหารจัดการน้ำ และเชื่อมั่นว่าหากนิคมอุตสาหกรรมทราบข้อมูลก่อนล่วงหน้าว่าจะมีปริมาณจำนวนมากและรุนแรง จะสามารถบริหารจัดการได้ดีกว่าปีที่ผ่านมา

- ◆ สำหรับความเชื่อมั่นของภาคเอกชนต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐมีความเห็นว่าคนไทยทุกคนต้องช่วยกัน จะให้เป็นภาระของหน่วยงานใดเพียงหน่วยงานเดียวคงไม่ถูกต้องนัก โดยบทเรียน ที่ได้รับในเหตุการณ์มหาวิฤกษ์อุทกภัยเมื่อปี ๒๕๕๔ ซึ่งมีคุณค่ามากที่สุด คือ การช่วยเหลือกันระหว่างชุมชนในระดับพื้นที่ หากชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีความเข้มแข็ง ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจะรู้สึกว่ามีความทุกข์น้อยลง เนื่องจากมีเพื่อนบ้านในชุมชนคอยช่วยเหลือกัน และคนไทยทุกคนต้องทำหน้าที่ของตนเองใครมีหน้าที่อะไรให้ทำหน้าที่ตนเองให้ดีที่สุด อย่าพึ่งแต่เรียกร้องสิทธิของตนเองโดยไม่สนใจว่าตนเองมีหน้าที่อะไรบ้าง

นายอรรถสิทธิ์ จันทรรักษ์ อดีตรองอธิบดีกรมการน้ำจืดภาคที่ ๑

กล่าวถึง ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำในปี ๒๕๕๔ และการคาดการณ์สถานการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๕ ดังนี้

- ◆ ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำในปี ๒๕๕๔ มีหลายประการ ได้แก่ มีปริมาณน้ำมากกว่าปีปกติในรอบกว่า ๑๐๐ ปี มีพายุจรเข้ามาต่อเนื่องกัน ๕ ลูก (ไหหลำ , นกเตน , ไต้ถาง , เนสาด และนาลแก) โดยมีพายุ ๓ ลูก เกิดขึ้นใน ๗ วัน (ไต้ถาง , เนสาด และนาลแก) ทำให้มีปริมาณน้ำสะสม

กว่า ๓๑,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งเกินความจุของเขื่อน อย่างเก็บน้ำ คูคลอง และแก้มลิงที่มีอยู่ ซึ่งสามารถรองรับน้ำได้เพียง ๑๘,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร การคาดการณ์ลักษณะอากาศมีข้อจำกัดทำได้ยาก ประกอบกับผนังกันน้ำในพื้นที่ต่างๆ พังทลายลงส่งผลให้การบริหารจัดการน้ำยากมากยิ่งขึ้น

- ♦ การบริหารจัดการน้ำในอนาคตจะต้องติดตามปรากฏการณ์ที่กำลังมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อสถานการณ์ภัยพิบัติในปัจจุบันและในอนาคต ได้แก่ ปรากฏการณ์ ENSO (El Niño / Southern Oscillation) ซึ่งเป็นการเคลื่อนตัวของกระแสน้ำอุ่นระหว่างออสเตรเลียกับเปรู ถ้าอุณหภูมิผิวทะเลเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้เกิดปรากฏการณ์เอลนีโญ (El Niño) ก่อให้เกิดความแห้งแล้ง และในทางกลับกันถ้าอุณหภูมิผิวทะเลลดต่ำกว่าปกติจะทำให้เกิดปรากฏการณ์ลานีญา (La Niña) ทำให้มีปริมาณฝนมากกว่าปกติ

- ♦ การคาดการณ์สถานการณ์โดยใช้แบบจำลอง ๒๖ แบบ คาดว่าในปี ๒๕๕๕ จะเข้าสู่ภาวะปกติ ตั้งแต่เดือนเมษายนเป็นต้นไป และเชื่อว่าหากการสร้างระบบป้องกันอุทกภัยครบถ้วนตามแผนของรัฐบาลจะสามารถรองรับปริมาณน้ำได้ โดยมีตัวแปรที่จะต้องติดตามอย่างใกล้ชิด คือ สภาพอากาศ และปรากฏการณ์ ENSO ซึ่งหากกระแสน้ำอุ่นเปลี่ยนแปลงเพียง ๑ % จะส่งผลทำให้เกิดปรากฏการณ์เอลนีโญ (El Niño) หรือปรากฏการณ์ลานีญา (La Niña) ได้

การป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยพิบัติและอุทกภัยในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา

กล่าวถึง บทบาทของหน่วยทหารเกี่ยวกับการช่วยเหลืองานด้านสาธารณภัยและแนวทาง การรับมือกับภัยพิบัติในอนาคต ดังนี้

- ♦ บทบาทของทหารในงานด้านสาธารณภัยเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๗/๗ กำหนดให้รัฐต้องพิทักษ์ไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีทันสมัยจำเป็นและเพียงพอเพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตยและเพื่อพัฒนาประเทศ นอกจากนี้กระทรวงกลาโหมยังมีนโยบาย “เบญจวิถี” ๕ ประการ คือ การทูตทางทหาร การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน การปรับโครงสร้างกองทัพ การพัฒนากองทัพ และการปฏิบัติการทางทหารอื่นๆ ที่มีใช้การรบหรือการสงคราม เช่น การปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

- ♦ การปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) และบทบาทของทหารในเหตุการณ์อุทกภัยเมื่อปี ๒๕๕๔ แบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ

๑) ภาวะวิกฤติ ระหว่างวันที่ ๘ - ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ มีงานหลัก ๓ ส่วน คือ การช่วยเหลือประชาชน การป้องกันคันกันน้ำ และการระบายน้ำ โดย ศปภ. ได้ประชุมสั่งการผ่าน เทคโนโลยีสารสนเทศ (VDO conference) บูรณาการการทำงานโดยใช้ CALL CENTER มีส่วนราชการ ทุกหน่วยงาน และหน่วยทหารทุกเหล่าทัพเข้าปฏิบัติการตามแผนฉุกเฉินทุกระดับแบบมีมูลนิธิ/เอกชน ภาคประชาชนที่มีจิตอาสาระดมให้ความช่วยเหลือ ซึ่งการปฏิบัติงานของ ศปภ. ในระยะนี้อยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังคงขาดแคลนเครื่องมือ/อุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่นมีความพร้อมในระดับหนึ่ง ผู้เชี่ยวชาญ ด้านน้ำมีการปรับแผนตามภาวะวิกฤติ และสื่อมวลชนมีผลต่อการปฏิบัติงานของ ศปภ. ค่อนข้างมาก

๒) ภาวะวิกฤติ ระหว่างวันที่ ๒๘ ตุลาคม - กลางเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ มีงานหลัก คือ การช่วยเหลือประชาชน การป้องกันคันกันน้ำ การระบายน้ำ การดูแลในศูนย์พักพิง การแจกจ่าย ถุงยังชีพ การประกอบเลี้ยงในศูนย์พักพิง การรับ-ส่งประชาชน การบำบัดน้ำเสีย/บ่อขยะด้วย EM โดยการบริหารจัดการของ ศปภ. ในระยะนี้มีความชัดเจนมากขึ้น ส่วนราชการมีการปรับแผนและ กองทัพได้ระดมกำลังพล/ยุทโธปกรณ์จากทุกกองทัพอากาศเข้าปฏิบัติการและแบ่งมอบพื้นที่อย่างละเอียด การปฏิบัติงานในระดับพื้นที่มีการบูรณาการดีขึ้น เครื่องมือ/อุปกรณ์มีเพียงพอ และเจ้าหน้าที่ในระดับ ท้องถิ่นมีความพร้อมมากขึ้น

๓) การฟื้นฟูเยียวยา มีงานหลัก คือ การดำเนินการในทุกรูปแบบเพื่อให้ตัวบุคคล ชุมชน หมู่บ้าน และสิ่งสาธารณูปโภคกลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็วที่สุด โดย ศปภ. ยังคงดำเนินการ ในบางส่วน อาทิ การทำความสะอาด การเก็บขยะ การเก็บกระสอบทราย Big Bag มีส่วนราชการต่าง ๆ และหน่วยทหารให้การสนับสนุนตามที่ได้รับมอบหมาย

♦ ข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมรับมือกับเหตุการณ์อุทกภัยในอนาคต

- ๑) ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานตั้งแต่ในระยะก่อนเกิดภัย
- ๒) จัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่เสี่ยงภัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก/กระตุ้นเตือนให้เกิดความพร้อม
- ๓) พัฒนาศูนย์กลางระบบ เทคโนโลยี และเครื่องมือ/อุปกรณ์อย่างเป็นระบบสอดคล้องกัน
- ๔) ยึดมั่นในพระราชดำรัส
- ๕) รณรงค์เสริมสร้าง "คนไทย" ให้มีความตื่นตัว ร่วมมือร่วมใจ "จิตอาสา" อย่างต่อเนื่อง
- ๖) จัดให้มีการฝึกซ้อมหรือการฝึกผสมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างน้อย ๓ - ๔ ครั้ง มุ่งเน้นให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่นและ ประชาชน โดยเฉพาะในจังหวัด/ภูมิภาคเสี่ยงภัย
- ๗) จัดการสัมมนาบทบาทสื่อมวลชนในภาวะวิกฤติที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการนำเสนอข้อมูล ในเชิงสร้างสรรค์เป็นกลางและต่อเนื่อง
- ๘) ควรมีสายการบังคับบัญชาในการประสานงาน/สั่งการในภาวะวิกฤติขั้นที่สุด
- ๙) การบูรณาการเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล
- ๑๐) พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีความทันสมัยและครบทุกองค์ประกอบในการแก้ปัญหา

บทเรียน (รู้) (Lesson Learnt)

๑) ควรชุดลอกคลองทุกคลองในประเทศให้ลึกที่สุดเท่าที่จะลึกได้

๒) ควรรณรงค์เรื่องการใช้ถุงพลาสติกให้เป็นวาระแห่งชาติ เนื่องจากเป็นปัญหาต่อระบบการระบายน้ำ

๓) นิคมอุตสาหกรรมควรทำประชาพิจารณ์ก่อนการสร้างระบบป้องกันนิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งกำหนดมาตรการเยียวยา/ชดเชย

ที่ชัดเจน กรณีหากพนักงาน/ประชาชนได้รับผลกระทบจากการสร้างระบบป้องกันดังกล่าว

๔) ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับประชาชนผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการสร้างระบบป้องกันต่างๆ ไม่มุ่งเน้นเฉพาะการสร้างผลกำไรในด้านอุตสาหกรรมอย่างเดียว

บทเรียน (รู้) (Lesson Learnt)

บทเรียน (รู้) (Lesson Learnt)

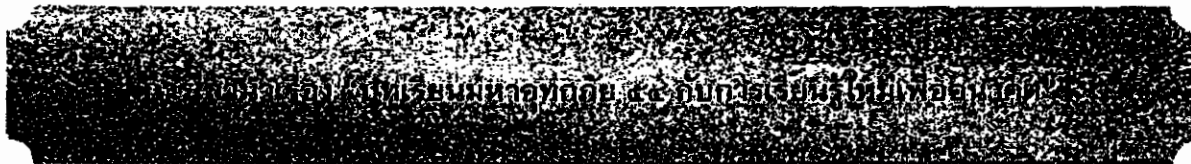
๑. การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Chang) ซึ่งเป็นผลมาจากสภาวะโลกร้อน (Global Warming) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การเกิดภัยพิบัติในปัจจุบันมีความถี่และรุนแรงเพิ่มมากขึ้น
๒. รัฐบาลนาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีมาใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการมากกว่าการใช้กลไกบริหารจัดการภัยพิบัติที่มีอยู่แล้วทำให้การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
๓. การนำหลัก Business Continuity Management: BCM มาใช้ในภาวะวิกฤติช่วยให้องค์กร/หน่วยงานสามารถดำเนินธุรกิจ/ปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ในเชิงรุก (Proactive) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๔. ความเข้มแข็งของชุมชนในระดับท้องถิ่นเป็นหัวใจของความสำเร็จในการจัดการภัยพิบัติ หากชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีความเข้มแข็ง ผู้ประสบภัยจะรู้สึกว่ามีความทุกข์น้อยลง เนื่องจากมีเพื่อนบ้านในชุมชนคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
๕. ข้อจำกัดเกี่ยวกับการพยากรณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์เหตุการณ์ในระยะยาวได้ ทำให้การเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
๖. ข้อมูลของภาครัฐไม่เป็นเอกภาพ ขัดแย้งกันเอง รวมถึงข้อมูลของบางหน่วยงานไม่ทันสมัย ไม่ทันเหตุการณ์
๗. การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐค่อนข้างมาก

๔. นิคมอุตสาหกรรมไม่สามารถป้องกันนิคมอุตสาหกรรมได้ เนื่องจากมีปัญหาอุปสรรคสำคัญ คือ การบริหารจัดการและข้อมูลของภาครัฐ ซึ่งมีความแม่นยำแต่ขาดความน่าเชื่อถือและภาคอุตสาหกรรมไม่ได้รับข้อมูลอย่างต่อเนื่อง
๕. เครื่องมืออุปกรณ์ เรือ เสือซูทิง กระสอบทราย เครื่องอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอต่อความต้องการในระยะแรกๆ จำเป็นต้องจัดหาโดยเร่งด่วน แต่มีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น แหล่งผลิตไม่สามารถผลิตสินค้าได้ หรือไม่สามารถส่งสินค้าได้เนื่องจากระบบขนส่งถูกตัดขาด

บทท้าทาย (Challenge)

๑. การคาดการณ์สถานการณ์การเกิดภัยพิบัติในอนาคตจะต้องใช้ Model ที่เหมาะสมและคำนึงถึงปัจจัยภายนอกที่จะมีผลกระทบด้วย เช่น การก่อตัวของพายุในมหาสมุทรแปซิฟิก ปรากฏการณ์ ENSO
๒. การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นสำคัญที่สุด เพราะถ้าคาดการณ์ได้ใกล้เคียงหรือแม่นยำกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นก็จะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมาก จึงเห็นควรตั้งทีม Information ทั้งในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชนด้วย ซึ่งจะต้องมีวิธีการที่น่าสนใจ น่าติดตาม และเชื่อถือได้
๓. รัฐต้องกล้าลงทุนในการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรทุกด้านให้พอเพียงกับการรับมือภัยพิบัติขนาดใหญ่
๔. การบูรณาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการภัยพิบัติในอนาคต โดยจะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน ไม่ว่าหน่วยงานต่อหน่วยงาน จังหวัดกับจังหวัดต้องบูรณาการรวมถึงต้องหาจุดเชื่อมโยงในการบริหารจัดการให้ได้
๕. หน่วยงานภาครัฐสามารถนำหลัก Business Continuity Management: BCM มาใช้ในภาวะการณ์เกิดภัยพิบัติได้ โดยยึดหลักสำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) จะต้องให้ความช่วยเหลือพนักงานของตนเองก่อนเป็นลำดับแรก ๒) ยึดหลักความเสมอภาค พนักงานทุกระดับได้รับความช่วยเหลือในมาตรฐานเดียวกัน และ ๓) ต้องให้ได้ใจพนักงาน ซึ่งจะทำให้พนักงานรักองค์กร และ มีกำลังใจที่จะทำงานให้แก่องค์กรต่อไป
๖. การเตรียมพร้อมรับมือกับเหตุการณ์อุทกภัยในอนาคตจะต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการอุทกภัยกับภัยแล้งไปพร้อมกัน
๗. แผนรองรับในภาวะวิกฤติต้องมีทั้งแผนปฏิบัติการ แผนเผชิญเหตุ แผนฉุกเฉิน แผนสำรอง เป็นต้น เพราะสถานการณ์อาจจะเกินกว่าจะคาดการณ์ไว้ในแผนหนึ่ง ก็อาจจะปรับใช้อีกแผนหนึ่งได้ทันที
๘. ควรมีสายการบังคับบัญชาในการประสานงาน/สั่งการในภาวะวิกฤตขั้นที่สุด
๙. ในภาวะวิกฤติการบูรณาการเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล
๑๐. การสร้างความเชื่อมั่นแก่ภาคอุตสาหกรรม เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนซึ่งจะต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด อย่าพึ่งแต่เรียกร้องสิทธิของตนเอง

๑๑. นิคมอุตสาหกรรมควรทำประชาพิจารณ์ก่อนการสร้างระบบป้องกันนิคมอุตสาหกรรม และกำหนดมาตรการเยียวยา/ชดเชยที่ชัดเจน
๑๒. ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับประชาชนผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการสร้างระบบป้องกันต่างๆ ไม่มุ่งเน้นเฉพาะการสร้างผลกำไรในด้านอุตสาหกรรมอย่างเดียว
๑๓. ควรให้องค์ความรู้แก่ประชาชนในระดับท้องถิ่นให้พร้อมที่จะปรับตัวรับมือกับภัยพิบัติ สามารถช่วยเหลือตนเอง (Self help) ก่อนที่จะรอให้หน่วยงานภายนอกมาช่วยเหลือ
๑๔. การให้ความรู้แก่ประชาชนให้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่กับน้ำท่วมหรือน้ำแล้งว่าจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อการอยู่รอด
๑๕. รมรณรงค์เสริมสร้าง "คนไทย" ให้มีความตื่นตัว ร่วมมือร่วมใจ "จิตอาสา" อย่างต่อเนื่อง
๑๖. ควรจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่เสี่ยงภัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก/กระตุ้นเตือนให้เกิดความพร้อม
๑๗. จัดให้มีการฝึกซ้อมหรือการฝึกผสมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างน้อย ๓ - ๔ ครั้ง มุ่งเน้นให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่นและประชาชน โดยเฉพาะในจังหวัด/ภูมิภาคเสี่ยงภัย
๑๘. จัดการสัมมนาบทบาทสื่อมวลชนในภาวะวิกฤตที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการนำเสนอข้อมูลในเชิงสร้างสรรค์เป็นกลางและต่อเนื่อง
๑๙. พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีความทันสมัยและครบทุกองค์ประกอบในการแก้ปัญหา
๒๐. ควรขุดลอกคลองทุกคลองในประเทศให้เป็นระบบระบายน้ำที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
๒๐. ควรรณรงค์เรื่องการใช้ถุงพลาสติกให้เป็นวาระแห่งชาติ เนื่องจากเป็นปัญหาต่อระบบการระบายน้ำ

วิธีการ ร่วมการเสวนารวม ๕ ท่าน ได้แก่ ผศ.ดร.ทวิดา กมลเวชช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,

คุณรูปณีย์ เขียวศรีไชย ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ , คุณสมศักดิ์ สันธินาค ประธานเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ผู้แทนภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในปี ๒๕๕๔ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) , คุณวัชรชัย แสงธรรมชัย (ผู้แทนภาคเอกชน : ทีมงานผู้สร้างเว็บไซต์ "รู้สู้ Flood") และนายมนตรี ชนะชัยวิบูลวัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑๗

♦ การบริหารจัดการเหตุการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา
 มาไม่เป็นไปตามหลักวิชาการในการบริหารจัดการสาธารณภัย
 ไม่ว่าจะเป็นหลักของความครบถ้วนในการมองทุกคนที่ได้รับ

♦ การบริหารจัดการของภาครัฐมีการเมืองเข้ามาแทรกแซงในกระบวนการตัดสินใจ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายในการบริหารจัดการ สาธารณภัยไม่ถูกนำมาใช้ แต่นำพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ มาใช้แทน เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ง่ายในการจัดตั้งองค์ประกอบต่างๆ ในการบริหารจัดการ ซึ่งตามหลักสากลทั่วไปการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการภัยพิบัติจะต้องใช้นักวิชาการอิสระ นักวิชาการในหน่วยงาน ข้าราชการประจำที่มีข้อมูลและประสบการณ์ในการจัดการ และผู้แทนของ หน่วยงานในระดับท้องถิ่นเข้าร่วมตัดสินใจ โดยจะต้องยึดหน่วยงานในระดับท้องถิ่นเป็นหลัก และใช้ระบบสายการบังคับบัญชาของกระทรวงมหาดไทยจะเป็นแนวทางดีที่สุดในการบริหารจัดการ แต่อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการในเหตุการณ์อุทกภัยที่ผ่านมาสิ่งที่ดีอยู่หลายประการเช่นกัน เช่น การสร้างช่องทางในการสื่อสาร การเริ่มกระบวนการฟื้นฟูที่รวดเร็ว เป็นต้น

♦ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน หรือผู้นำท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการของภาครัฐจะต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตัวอย่างเช่น นายกเทศมนตรีนครปากเกร็ดใช้การพูดคุยกับประชาชนตั้งแต่นายยังไม่พ่วงเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบว่าการบริหารจัดการน้ำอย่างไร พื้นที่ใด

จะได้รับผลกระทบบ้างและประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่จะไม่ได้รับผลกระทบจะช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบอย่างไรบ้าง ดังนั้น การสื่อสารกับประชาชนก่อนที่จะเหตุการณ์เป็นสิ่งที่ถูกต้อง เนื่องจากการที่ภาครัฐจะสื่อสารกับประชาชนในหัวเวลาที่ประชาชนประสบภัยแล้วไม่มีประโยชน์ใดๆ นอกจากนี้ หากภาครัฐทำให้ประชาชนทราบที่แท้จริงทันเวลา ทันเหตุการณ์ และเข้าใจง่ายจะช่วยลดความขัดแย้งได้ และสำคัญที่สุดคนไทยจะต้องปรับแก้ไขวัฒนธรรมความปลอดภัย เช่น ถ้ามีการแจ้งเตือนภัยแล้ว หากไม่เกิดขึ้นจริงจะต้องไม่โกรธ

♦ หลักการของการบูรณาการ คือ การประสานงานอย่างมีทิศทาง เป็นการผสมระหว่าง การประสานงานในเครือข่ายกับเอกภาพในการประสานงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยจะต้องอาศัยภาวะผู้นำที่สูงมาก สามารถเข้าใจวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรที่หลากหลายที่จะมาร่วม ประสานงานกันท่ามกลางความแตกต่างตามบทบาทหน้าที่ รวมถึงสามารถตัดสินใจได้ว่าเวลาใดที่ต้องสั่งการและควบคุมสถานการณ์ (Command and Control) และเวลาใดที่จะต้องปล่อยให้หน่วยปฏิบัติงานไปตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดังนั้น หากในเหตุการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๔ ได้นำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติมาใช้ตั้งแต่เริ่มแรก เชื่อว่าการแก้ไขปัญหามีทิศทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากกว่าที่ผ่านมา เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบบทบาทหน้าที่และขั้นตอนการปฏิบัติอยู่แล้ว นอกจากนี้ นักการเมืองไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการสั่งการ/การบัญชาการ แต่ควรเข้ามามีบทบาทในการประสานการช่วยเหลือและสะท้อนปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

♦ ควรสร้าง "จิตสาธารณะ" ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก และจะไม่ใช่ว่าแค่การนำสิ่งของไปหยิบยื่นให้ผู้ประสบอุทกภัย แต่จิตสาธารณะสามารถแสดงออกได้ด้วยตนเอง เช่น การช่วยประหยัดน้ำในภาชนะน้ำท่วม เพราะการประปาผลิตน้ำได้ไม่เท่าเดิม สร้างขยะให้น้อยลง เพื่อลดภาระในการจัดเก็บในภาชนะน้ำท่วมที่ทำได้ลำบาก ซื้อสิ่งของสำหรับบริโภคให้น้อยลง เพราะสินค้าขาดแคลนคนอื่นจะได้มีโอกาสซื้อบ้าง เป็นต้น

นายสมศักดิ์ สันธินาค ประธานเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

กล่าวถึง ประสบการณ์ในการร่วมปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในปี ๒๕๕๔ และแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนี้

♦ จากประสบการณ์ในฐานะเป็นคณะกรรมการลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่ได้ร่วมปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในปี ๒๕๕๔ พบว่าข้อมูลของภาครัฐไม่ชัดเจนโดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับน้ำ เช่น มีการปล่อยน้ำมากกว่า

ปริมาณน้ำที่แจ้งไปยังประชาชน ข้าราชการประจำที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มีความขัดแย้ง เนื่องจากได้รับแรงกดดันจากหลายด้าน ทั้งฝ่ายการเมือง ผู้บริหาร และประชาชน เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับการแจ้งเตือนว่าจะมีปริมาณน้ำไหลผ่านประมาณ ๒,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร จังหวัดจึงได้เตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับปริมาณน้ำในระดับ ๒,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร แต่ปริมาณน้ำที่ปล่อยจริงมากกว่า ๒,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ทำให้ระบบการป้องกันต่างๆ ที่เตรียมพร้อมไว้ไม่สามารถรองรับกับปริมาณน้ำดังกล่าวได้ ดังนั้น ข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ และระหว่างน้ำท่วมสิ่งของที่จำเป็นที่สุดนอกเหนือจากน้ำ อาหาร และยารักษาโรค คือ สุขภาพ

- ◆ ในส่วนของภาคประชาชนเมื่อได้รับข้อมูลจากหน่วยราชการแล้วก็จะต้องมีการเตรียมความพร้อม ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ทั้งการจัดเตรียมศูนย์อพยพ (วัด โรงเรียน หรือสถานที่ราชการ) ระบบการขนส่ง และสัญญาณเตือนภัยที่ชัดเจน เช่น การใช้ธงเป็นสัญลักษณ์ ธงสีเขียว หมายถึง ต้องการอาหาร ธงสีแดง หมายถึง ต้องการความช่วยเหลือโดยเร่งด่วน (อาจมีผู้ป่วย/โดนไฟช็อต) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่จะเข้าให้ความช่วยเหลือตัดสินใจได้ว่าจะต้องให้ความช่วยเหลือใครก่อนหลัง นอกจากนี้ส่วนราชการควรทำสัญลักษณ์แสดงระดับน้ำไว้บนเสาไฟฟ้า เพราะการให้ข้อมูลเพียงปริมาณน้ำประชาชนจะไม่ทราบว่าน้ำจะมีความสูงเพียงใดจึงไม่มีการเตรียมตัวมากนัก

- ◆ สิ่งที่น่าเป็นกังวลในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย คือ หน่วยงานระดับท้องถิ่น ซึ่งมีระบบการเมืองท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งมีการแข่งขันกันทางการเมือง หากท้องถิ่นใดการความขัดแย้งกันน้อยและช่วยกัน ทำงานที่ตนรับผิดชอบประชาชนก็จะได้รับประโยชน์ ขณะที่อีกด้านหนึ่งหากมีการแข่งขันแย่งชิงมวลชนอย่างจริงจัง จะเป็นส่วนทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ ในภาวะวิกฤติสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานค่อนข้างน้อยประมาณ ๒๐ คน แต่มีปริมาณงานแต่ละวันจำนวนมาก ดังนั้น ในภาวะวิกฤติควรให้เจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเข้าไปสนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานของจังหวัด

- ◆ กระทรวงมหาดไทยสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้มากขึ้น โดยการออกระเบียบว่าด้วยเรื่องอาสาสมัครเพื่อเป็นช่องทางให้เครือข่ายองค์กรภาคประชาชนต่างๆ เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน ให้มีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ต่างๆ ให้ทั่วถึง เนื่องจากองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนมีตัวแทนกระจายเกือบทุกลำดับหมู่บ้าน และควรกำหนดให้อาสาสมัครเหล่านั้นได้รับเบี้ยเลี้ยงตอบแทน/ค่าพาหนะในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ด้วย

กล่าวถึง บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์และปัญหาอุปสรรคสำคัญในการแก้ไขปัญหากลภัยพิบัติของประเทศไทย ดังนี้

♦ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นสื่อที่ทุกคนคุ้นเคยและมีจุดประสงค์หลักเดิมที่ไม่เคยเปลี่ยน คือการสร้างความแข็งแกร่งให้ภาคประชาชน สร้างความเป็นพลเมืองของแต่ละคน จากประสบการณ์การสร้าง รู้สู้ Flood ตอนที่ ๑๐ ทำให้พบ

คำตอบของคำถามที่มักจะมีการถกเถียงกันมาตลอดในสังคม คือ ประเทศไทยเคยมีแผนรับมือภัยพิบัติหรือไม่ ซึ่งในความเป็นจริง ประเทศไทยมีแผนรับมือกับภัยพิบัติอยู่แล้ว แต่ปัญหาคือ ประชาชนทั่วไปไม่ทราบว่าประเทศไทยมีแผนรับมือภัยพิบัติและไม่ทราบว่าจะสามารถสืบค้นหารายละเอียดได้จากช่องทางใด ซึ่งเป็นอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การเตรียมตัวรับมือในภาพรวมไม่คืบหน้า

♦ ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการแก้ไขปัญหากลภัยพิบัติของประเทศไทย คือ มีการนำเอาปัจจัยหลายอย่างมาซ้อนทับกันเป็นชั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การปกครอง ผู้คน ผลประโยชน์ หรือเศรษฐกิจ เป็นต้น ส่งผลให้การแก้ไขปัญหามีความซับซ้อนยุ่งยากมากยิ่งขึ้นและทราบได้ที่ยังไม่สามารถลดปัจจัยที่มาซ้อนกันให้ลดน้อยลงได้ในอนาคตจะต้องเกิดวิกฤตการณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องยากในการที่จะทำให้สำเร็จแต่เป็นสิ่งที่ต้องทำ และหน่วยงานราชการจะต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้เป็นหน่วยงานที่ทำงานเร็วขึ้น ทุกคน ต้องทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรมีบทบาทในการบูรณาการร่วมกันให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงเป็นรูปธรรม

♦ การที่จะทำให้เกิดการรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ เนื่องจากบุคคลทุกคนมีเสรีภาพมากขึ้น ทุกคนมีพื้นที่ของตนเอง มีข้อมูลหลากหลาย บุคคลมีสิทธิเท่าเทียมกัน ทำให้ไม่สามารถควบคุมได้และไม่มีมาตรฐานการตรวจสอบซึ่งกันและกัน แต่สิ่งสำคัญคือจะต้องสร้างพลัง (empower) แก่ผู้รับสื่อ เพื่อให้ผู้รับสื่อมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น และมีวิจารณ์ญาณในการพิจารณาที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งการสร้างพลัง (empower) เป็นกุญแจสำคัญในการดำเนินการทุกเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องภัยพิบัติ จะต้องทำให้ประชาชนตื่นตัวและทำให้รู้สึกว่าเขานับบุคคลสำคัญ รวมถึง เปิดช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยวิธีง่ายๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐจะต้องเข้าไปหาประชาชน (Lead out) มากขึ้น ในขณะที่ประชาชนก็จะต้องตื่นตัวที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐไปพร้อมกัน คู่มือด้านภัยพิบัติจะต้องทำให้น่าสนใจสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสื่อควรมีนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับภัยพิบัติมากขึ้น

♦ ทีมงานรู้ สู้ Flood ร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และ International Organization for Migration (IOM) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้ โดยเป็นการจัดทำแนวทางในการจัดตั้งศูนย์พักพิงที่ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการลดการสูญสิ้นศักยภาพของผู้อพยพ ทั้งนี้ ทีมงานรู้ สู้ Flood ถือว่าเป็นอาสาสมัครผู้ผลิตสื่อเพื่อประโยชน์ของสาธารณะและพร้อมที่จะช่วยเหลือภาครัฐในการผลิตสื่อเพื่อประโยชน์ของสังคม

♦ จิตอาสา คือ การที่คนคนหนึ่งพร้อมที่จะทำอะไรบางอย่างเพื่อคนอื่น ไม่สามารถนิ่งเฉยอยู่ได้เมื่อเห็นคนอื่นเดือดร้อน แต่สิ่งสำคัญยิ่งว่า คือ ภาครัฐจะต้องเห็นประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการประเทศ ต้องเห็นประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เนื่องจากประชาชนเป็นบุคคลที่จะได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการตัดสินใจของภาครัฐ เช่น การจัดบริหารจัดการศูนย์พักพิงควรต้องหยุดแนวคิดศูนย์พักพิงแบบไทยๆ ต้องไม่ลดศักยภาพของผู้อพยพที่เข้าไปอยู่ในศูนย์พักพิง ควรให้ผู้อพยพเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการศูนย์พักพิง

๑. การบริหารจัดการศูนย์พักพิงสำหรับผู้พลัดถิ่นในเขตเมือง

กล่าวถึง บทบาทของสื่อมวลชนในเหตุการณ์ภัยพิบัติ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานภาคสนามในเหตุการณ์ภัยพิบัติ ปี ๒๕๕๔

♦ บทบาทของสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการแสวงหาข่าวสาร เพื่อนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริงที่สุดเท่าที่จะทำได้ไปยังสาธารณชน ซึ่งจากเหตุการณ์ภัยพิบัติหลายเหตุการณ์ที่ผ่านมาสื่อมวลชนจะต้องลงพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์จริง เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับมาจากแหล่งอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคประชาชน หรือสื่ออื่นๆ เป็นจริงหรือไม่ โดยอาจจะทำให้ได้รับรู้ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้นที่อาจแตกต่างจากข้อมูลที่ได้รับมาก่อน เช่น อาจพบคนที่ยังติดอยู่ในบ้าน อาจพบที่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ อาจมีคนป่วยที่ต้องการอพยพโดยด่วน อาจมีคนที่ต้องการน้ำต้องการอาหาร ทั้งนี้หากสื่อมวลชนเชื่อถือในข้อมูลที่ได้รับเพียงด้านเดียวและไม่มีการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมอาจทำให้ผู้ประสบภัยที่ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือถูกละเลยไปโดยที่ไม่มีใครทราบ

♦ จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานภาคสนามในเหตุการณ์ภัยพิบัติหลายเหตุการณ์ ตั้งแต่ต้นน้ำในพื้นที่ภาคเหนือ กลางน้ำในพื้นที่ภาคกลาง และปลายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวมระยะเวลาประมาณ ๕ เดือน พบว่าประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความตื่นตระหนกมากกว่าประชาชนในต่างจังหวัด เนื่องจากประชาชนในกรุงเทพมหานครไม่เคยประสบอุทกภัยมาก่อน ทำให้เกิดความตื่นกลัว ผู้ประสบภัยบางคนเผ้ารอจะได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่นเพียงอย่างเดียว ไม่เรียนรู้ที่จะเอาตัวรอดด้วยตนเอง และจากวิกฤติมหาอุทกภัยในปี ๒๕๕๔ เชื่อว่าได้ทำให้สังคมไทยได้เรียนรู้และมีพัฒนาการในการจัดการภัยพิบัติมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัย (ศปภ.) มีการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ (Commander) มีการจัดตั้งโฆษกในการชี้แจงข้อมูลแก่ประชาชน แต่การดำเนินการดังกล่าวไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนมากนัก ซึ่งเป็นผลมาจากการวางคนไม่ถูกกับงาน เช่น แต่งตั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้ประสบภัย (ศปภ.) ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่มีความรู้
ชลประทานหรือด้านการป้องกันสาธารณภัย แต่งตั้งให้นักการเมืองเป็นโฆษก มีการรว
ที่มีความรู้เกี่ยวกับน้ำแถมมอบหมายงานไม่เหมาะสม ดังนั้น ประชาชนจึงหันไปเชื่อถือข้อมูล
จากนักวิชาการ สื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่อมวลชน เพราะเป็นการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงง่าย
รวมทั้งเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดจิตอาสาขึ้นมามากมาย

♦ ปัจจุบันคนไทยรู้จักคำว่าจิตอาสามากขึ้น แต่ยังไม่สามารถก้าวผ่านไปยังจุดที่เป็นแก่นของ
จิตอาสาได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาของคนไทยยังไม่เป็นเป็นพลังที่เกิดขึ้น
จากภายในจิตใจ ยังไม่เป็นเอกภาพ และไม่ต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากเมื่อเหตุการณ์ผ่านไปสภาพสังคม
หรือความเห็นแก่ตัวของคนในสังคมก็กลับเข้าสู่สภาพเดิม หรือบางบริษัท ห้าง ร้านต่างๆ ทำกิจกรรม
จิตอาสาเพียงเพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กรเท่านั้น ทั้งนี้ การสร้างจิตอาสาจะต้องได้รับการปลูกฝัง
ตั้งแต่เด็กในสถานบันการศึกษา

♦ จากประสบการณ์ในการติดตามการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย
ในเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่ประเทศญี่ปุ่นพบว่า ระยะเวลาผ่านไป ๑ ปี การจัดการเกี่ยวกับขยะสามารถ
ทำได้เพียงการคัดแยกขยะแต่ยังไม่สามารถกำจัดขยะได้หมด เนื่องจากมีเศษขยะจำนวนมาก การสร้าง
บ้านพักชั่วคราวของรัฐบาลญี่ปุ่นมีมาตรฐานสูง มีขนาด ๓ X ๔ เมตร ด้านในประกอบด้วย ห้องนอน
ห้องสุขา ห้องครัว มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ ทั้งเครื่องครัว เครื่องใช้ไฟฟ้าที่จำเป็น ไมโครเวฟ ตู้เย็น
โทรทัศน์ ซึ่งผู้อพยพสามารถเข้าอยู่ได้เลย เนื่องจากรัฐบาลญี่ปุ่นเชื่อว่าการสร้างบ้านพักชั่วคราว
ที่ได้มาตรฐานมีคุณค่าต่อสภาพจิตใจของผู้ประสบภัยและทำให้ภาครัฐสามารถจัดการกับภัยพิบัติ
ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลยังมีการจ่ายเงินชดเชยและจ่ายเงินเดือนสำหรับผู้ที่ถูกเลิกจ้าง ดังนั้น
ประเทศไทย ควรเรียนรู้จากบทเรียนของประเทศอื่นนำมาปรับใช้กับประเทศของเรา เช่น ควรหยุด
วัฒนธรรมเดิมๆ ที่มักมองว่าผู้ประสบภัยเหมือนผู้ยากไร้ ต้องให้เขาคิวเพื่อรับอาหาร ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อน
การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ค่อนข้างน้อย หยุดการสร้างวัฒนธรรม
แบบมือรอรับความช่วยเหลือจากคนอื่น จะต้องสร้างจิตสำนึกให้ช่วยเหลือตนเองก่อนเป็นอันดับแรก
เพื่อไม่ให้คนอื่นเดือดร้อน

นอกจากนี้ หน่วยงานทุกภาคส่วนจะต้องกลับมาทบทวนว่าเราได้เรียนรู้อะไรบ้างและจะแก้ไข
ปัญหาตรงนั้นอย่างไร เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรจะทบทวนว่าทำไมประชาชน
ถึงไม่เข้าไปติดตามสถานการณ์ภัยพิบัติจากเว็บไซต์ของกรมแต่กลับไปเข้าดูข้อมูลในเว็บไซต์รัฐ Flood
หรือทำไมประชาชนไม่โทรเข้ามาร้องเรียนที่กับ ปภ. แต่หันกลับไปใช้สื่ออื่นๆ แทน เป็นต้น

กล่าวถึง บทเรียนที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ได้รับจากเหตุการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๔ และแนวทางการปฏิบัติงาน
แบบบูรณาการในอนาคต

♦ เหตุการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๔ ที่ผ่านมามีบทเรียน
สำคัญหลายด้าน ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งสะท้อนถึงการบริการของภาครัฐ
ว่าเพียงพอเหมาะสมหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นประชาชนบางกลุ่มไม่ยอม
อพยพไปอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว การทำงานในภาวะวิกฤติที่ต้องการความรวดเร็ว ขาดระบบ
การตรวจสอบที่ดีส่งผลให้ถูกตรวจสอบในภายหลัง ระบบการทำงานในภาวะวิกฤติจะต้องให้โอกาส
ซึ่งกันและกัน มีการสร้างความเข้าใจระหว่างกัน และมีระบบงานมารองรับที่ชัดเจน

♦ แนวทางการปฏิบัติงานแบบบูรณาการในอนาคตจะต้องมีระบบมารองรับอย่างชัดเจน
ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายต้องถูกนำมาบังคับใช้อย่างจริงจัง แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
แห่งชาติ แผนแม่บทในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย แผนปฏิบัติการต่างๆ จะต้องถูกนำมาใช้ในเวลา
และสถานการณ์ที่เหมาะสม สื่อมวลชนหรือภาคเอกชนควรจะเข้ามามีส่วน ตั้งแต่การจัดทำแผน
ระบบการป้องกัน ระบบการ แจ้งเตือนภัย และการประเมินสถานการณ์ เพื่อนำไปสู่การนำเสนอข้อมูล
ที่เป็นกลาง เที่ยงตรง และทันสถานการณ์ นอกจากนี้ การสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาชนให้เข้าใจถึง
หน้าที่ของตนตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งทุกคนมีหน้าที่ในการช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาพิบัติสาธารณะ
และการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเอง ก่อนที่จะรอความช่วยเหลือ
จากภายนอก

♦ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในฐานะหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการ
เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะเรียนรู้จาก
บทเรียนที่ได้รับในเหตุการณ์วิกฤติมหาอุทกภัยในปี ๒๕๕๔ เพื่อเรียนรู้ทั้งความสำเร็จ ความล้มเหลว
จุดแข็ง-จุดอ่อนในการบริหารจัดการ เพื่อนำไปปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการอุทกภัยในอนาคต
ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้การปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานเครือข่ายเกิดการบูรณาการ
อย่างเป็นเอกภาพ ปก.อยู่ระหว่างการจัดตั้งกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
เพื่อเป็นศูนย์บัญชาการและสั่งการ มีการจัดทำคลังข้อมูลกลางและระบบสื่อสารที่สามารถเชื่อมโยง
ไปยังพื้นที่ที่ประสบภัยทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ

๑) การบริหารจัดการภัยพิบัติเป็นเรื่องเชิงวิชาการจึงไม่ควรให้นักการเมืองเข้ามาบิบบาทในการบริหารจัดการ หรือควรจะเข้ามาร่วมดำเนินการหลังจากที่นักวิชาการได้ถกเถียงจนได้บทสรุปเรียบร้อยแล้ว

๒) จุดอ่อนของการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย คือ มีข้อมูลมากมายจากหลายช่องทางแต่ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะนำข้อมูลใดมาใช้ ดังนั้น การบริหารจัดการที่ดีจะต้องวางข้อมูลที่ถูกต้องให้อยู่ในจุดที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

๓) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรร่วมกับทีมงานรัฐ Flood ในการจัดทำสื่อ/ชุดความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ เนื่องจากทีมงานรัฐ Flood มีความชำนาญสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ที่น่าสนใจ ซึ่งจะสามารถสร้างความตื่นตัวของประชาชนในการเรียนรู้มากขึ้น

๔) หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดทำสรุปเหตุการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๔ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการมีจุดแข็ง - จุดอ่อนอย่างไร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาในอนาคต

บทเรียนที่ ๑๖ : การจัดการภัยพิบัติ

บทเรียน (รู้) (Lesson Learnt)

๑. การบริหารจัดการเหตุการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๔ ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นหลักความครบถ้วน หลักความเสมอภาค หลักการประสานงาน หลักความยุติธรรม การบูรณาการ ผิดพลาดไม่มีความเป็นมืออาชีพ และใช้คนไม่ถูกกับงาน
๒. รัฐบาลนำพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินมาใช้ในการบริหารจัดการอุทกภัยมากกว่ากลไกที่มีอยู่แล้ว เนื่องจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเป็นกฎหมายที่ง่ายในการจัดตั้งองค์ประกอบต่างๆ ในการบริหารจัดการ
๓. หากมีการนำพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติมาใช้ในการบริหารจัดการ ตั้งแต่เริ่มแรกเชื่อว่าจะทำให้การแก้ไขปัญหา มีทิศทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากกว่าที่ผ่านมา เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบบทบาทหน้าที่และขั้นตอนการปฏิบัติดีอยู่แล้ว
๔. การนำเอาปัจจัยหลายๆ อย่างมาซ้อนทับกับเรื่องการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การปกครอง ผลประโยชน์ หรือเศรษฐกิจส่งผลให้การแก้ไขปัญหาภัยพิบัติมีความซับซ้อนยุ่งยากและไม่มีประสิทธิภาพ

๕. การวางแผนไม่ถูกกับงานมีผลทำให้การบริหารจัดการภัยพิบัติไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การแต่งตั้งผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) การแต่งตั้งนักการเมืองเป็นโฆษก เป็นต้น
๖. ภาครัฐไม่ได้ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการหรือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ดังนั้น ประชาชนจึงออกมาเรียกร้องจนเกิดความขัดแย้ง และไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม
๗. การแข่งขันทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมีผลต่อการบริหารจัดการภัยพิบัติอย่างมีนัยสำคัญ
๘. ประชาชนทั่วไปไม่รับทราบว่าประเทศไทยมีแผนรับมือกับภัยพิบัติและไม่ทราบว่าจะสามารถสืบค้นหารายละเอียดได้จากช่องทางใด ซึ่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติในภาพรวมไม่ดีเท่าที่ควร
๙. ข้อมูลของภาครัฐเกี่ยวกับน้ำไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงทำให้หน่วยงานประชาชนที่รับข้อมูลมีการเตรียมพร้อมที่ไม่ดีนัก
๑๐. ประชาชนหันไปเชื่อถือข้อมูลจากจากแหล่งอื่นแทนการเชื่อถือข้อมูลของภาครัฐ เช่น นักวิชาการ สื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่อมวลชน เนื่องจากมีการสื่อสารที่เข้าใจง่าย เข้าถึงง่าย และทันต่อสถานการณ์
๑๑. ช่องว่างระหว่างภาครัฐและประชาชนไม่มีการสร้างความสัมพันธ์กัน ตั้งแต่ก่อนเกิดภัยหรือแม้ขณะเกิดภัยก็มีความรู้สึกที่ระแวงกัน การทำงานไม่มีการสื่อสารให้เข้าใจทั้งสองฝ่ายว่าจะทำอย่างไร จึงเกิดความไม่น่าเชื่อถือและไม่เชื่อมั่นต่อการบริหารจัดการและข้อมูลของภาครัฐ
๑๒. ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครเกิดความตื่นตระหนกมากกว่าประชาชนในต่างจังหวัด อาจเนื่องมาจากไม่เคยประสบอุทกภัยรุนแรงมาก่อน
๑๓. ผู้อพยพในศูนย์พักพิงได้รับการปฏิบัติเสมือนผู้ยากไร้และคอยรับช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว
๑๔. ผู้ประสบภัยส่วนหนึ่งเฝ้ารอรับความช่วยเหลือจากคนอื่นเพียงอย่างเดียว ไม่มีการเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือด้วยตนเอง
๑๕. การดำเนินกิจกรรมจิตอาสาในสังคมไทยยังไม่เป็นพลังที่เกิดขึ้นจากภายในจิตใจ ไม่เป็นเอกภาพและไม่ต่อเนื่อง เช่น บางบริษัท ห้าง หรือร้านค้าต่างๆ ทำกิจกรรมการจิตอาสาเพียงเพื่อภาพประชาสัมพันธ์องค์กรเท่านั้น
๑๖. คู่มือด้านภัยพิบัติหรือสื่อการให้องค์ความรู้ด้านภัยพิบัติของหน่วยงานภาครัฐไม่น่าสนใจ เข้าถึงยาก ส่งผลให้ประชาชนไม่ติดตามหรือหาความรู้จากสื่อของรัฐมากนัก

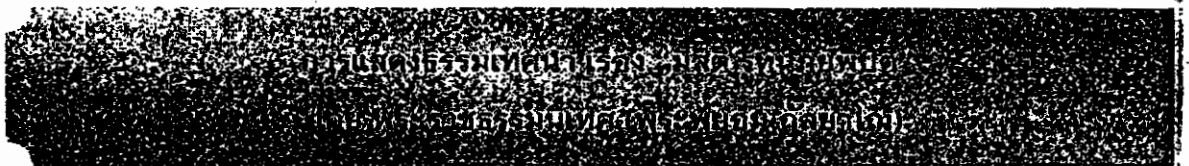
บทท้าทาย (Challenge)

๑. การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการภัยพิบัติจะต้องใช้นักวิชาการอิสระ นักวิชาการในหน่วยงาน ข้าราชการประจำที่มีข้อมูลและประสบการณ์ในการจัดการ และผู้แทนของหน่วยงานในระดับท้องถิ่นเข้าร่วมตัดสินใจโดยยึดหน่วยงานในระดับท้องถิ่นเป็นหลัก

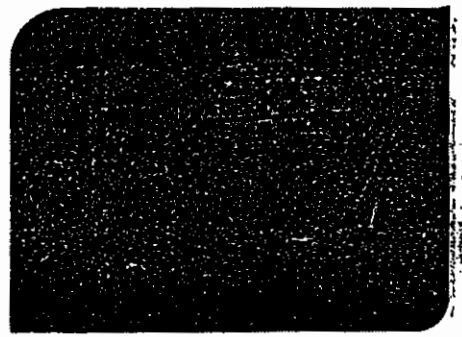
และใช้สายบังคับบัญชาของกระทรวงมหาดไทยในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่สุด และสามารถเชื่อมโยงหน่วยงานได้ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น เรียกใช้หน่วยงานที่เข้าถึงประชาชนทุกระดับอย่างแท้จริง

๒. รัฐบาลต้องวางคนให้ถูกกับงาน (Put the right man on the right job) ในการจัดตั้งศูนย์สั่งการ (บัญชาการ)
๓. นักการเมืองควรเข้ามามีบทบาทในการประสานการช่วยเหลือและสะท้อนปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยต้องไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสั่งการและการบัญชาการเหตุการณ์
๔. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรมีบทบาทในการบูรณาการหน่วยงานเครือข่ายให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงเป็นรูปธรรม
๕. นำบทเรียนจากภายนอกมาปรับใช้กับการบริหารจัดการของประเทศไทย เช่น ประสบการณ์ของประเทศญี่ปุ่นในการสร้างบ้านพักชั่วคราวที่มีมาตรฐาน มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน มีการจ่ายค่าชดเชยสำหรับผู้ที่ถูกเลิกจ้าง เป็นต้น
๖. สื่อมวลชนและภาคเอกชนควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติ ตั้งแต่การจัดทำแผนเรียนรู้ระบบการป้องกัน ระบบการแจ้งเตือนภัย การประเมินสถานการณ์ ฯลฯ เพื่อนำไปสู่การนำเสนอข่าวที่เป็นกลางและเที่ยงตรง รวมทั้งนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับภัยพิบัติให้มากขึ้น
๗. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างมวลชน ภาครัฐจะต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างความเข้าใจร่วมกันและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการสื่อสารกับประชาชนให้ทันเวลา ทันเหตุการณ์ และเป็นข้อความที่เข้าใจง่าย
๘. กระทรวงมหาดไทยสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนได้ โดยการออกกระเปาะเกี่ยวกับอาสาสมัครเพื่อเป็นช่องทางในเครือข่ายภาคประชาชนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงกำหนดให้อาสาสมัครได้รับเบี้ยเลี้ยงตอบแทน/ค่ายานพาหนะในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นขวัญกำลังใจด้วย
๙. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรเร่งรัดการเพิ่มสวัสดิการของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)
๑๐. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยต้องจัดทำสั่งเจ้าหน้าที่ไปสนับสนุนจังหวัดที่ประสบภัยเป็นการพิเศษทุกครั้ง
๑๑. คนไทยจะต้องปรับแก้ไขวัฒนธรรมความปลอดภัย โดยเฉพาะเกี่ยวกับการแจ้งเตือนภัย ถ้ามีการแจ้งเตือนภัย หากไม่เกิดขึ้นจริงจะต้องไม่โกรธ
๑๒. ควรหยุดการสร้างวัฒนธรรมรอรับความช่วยเหลือจากคนอื่น จะต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองก่อนเป็นลำดับแรก
๑๓. ควรสร้าง "จิตสาธารณะ" ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก
๑๔. หน่วยงานราชการจะต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานให้เป็นหน่วยงานที่ทำงานเร็วขึ้นและทุกคนต้องทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

๑๕. ควรหยุดแนวความคิดการบริหารจัดการศูนย์พักพิงแบบเดิมๆ โดยไม่ลดศักยภาพของผู้อพยพและให้ผู้อพยพเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พักพิงด้วย
๑๖. ควรจัดทำคู่มือหรือสื่อการให้องค์ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติให้น่าสนใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย
๑๗. ควรใช้ธงเป็นสัญลักษณ์ในการแจ้งเตือนภัย เช่น ธงสีเขียว หมายถึง ต้องการอาหาร ธงสีแดง หมายถึง ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน เป็นต้น
๑๘. ภาครัฐควรทำสัญลักษณ์แสดงระดับน้ำไว้บนเสาไฟฟ้า เพื่อกระตุ้นเตือนให้ประชาชนตระหนักถึงระดับความสูงของน้ำและมีการเตรียมพร้อมที่ดีมากขึ้น
๑๙. ควรใช้ภาษาและสัญลักษณ์ต่างๆ รวมถึงการให้ข้อมูลแก่สาธารณชนต้องอาศัยเทคนิคให้เข้าใจง่าย ชัดเจน และเชื่อถือได้
๒๐. หาช่องทางของภาครัฐและสื่อมวลชนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัย
๒๑. การใช้ Social Network ในการบริหารจัดการสาธารณภัย
๒๒. มนุษย์ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับภัยธรรมชาติ
๒๓. การจ่ายเงินช่วยเหลือครอบครัวละ ๕,๐๐๐ บาท จะต้องจ่ายตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากเป็นผลกระทบมาจากการตัดสินใจในการบริหารจัดการของภาครัฐที่เลือกจะให้น้ำเข้าท่วมในบางพื้นที่และให้น้ำแห้งในบางพื้นที่

๕ วัดสวนแก้วเป็นวัดแห่งหนึ่งที่ประสบอุทกภัย โดยน้ำทะลักเข้าเนื่องจากกำแพงวัดพังจากกระแสน้ำแรงของน้ำ เกิดความโกลาหลวุ่นวาย เพราะคอนโดมิเนียมที่มีสุนัขอยู่จำนวนมากถูกน้ำซัดเสียหาย สุนัขวิ่งกระจายกันไปคนละทิศละทาง แต่โชคดีมีเด็กที่อาศัยอยู่ใกล้ๆ วัด ประมาณ ๓๐ - ๔๐ คน มีจิตอาสาช่วยกันจับสุนัขไปไว้ในที่ปลอดภัย ซึ่งมีเด็กถูกสุนัขกัด ข่วน หรือขูดเป็นแผลจำนวนมาก และหลังจากที่น้ำท่วมขังมา ๕ วัน เริ่มพบความเสียหายที่เกิดขึ้นกับต้นทุเรียนพันธุ์ดี ทั้งพันธุ์หมอนทองและพันธุ์ก้านยาว ใบเริ่มเหี่ยว ลำต้นเริ่มเฉา

๕ วัดสวนแก้วมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยเปิดรับผู้อพยพ ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และคนชรา ประมาณ ๔๐๐ คน และสัตว์เลี้ยงกว่า ๑๐๐ ตัว ไปอยู่ที่สาขาของวัดสวนแก้วที่จังหวัด ปราจีนบุรี มีเนื้อที่กว้างขวางกว่า ๔๐๐ ไร่ มีอาคารรวมสำหรับพักอาศัยได้อย่างสะดวกสบาย และมีการทำเกษตรกรรม ปลูกมะม่วงประมาณ ๔,๐๐๐ ต้น ซึ่งผู้อพยพมีความสุขมากเนื่องจากอยู่ไม่ไกล กรุงเทพฯ บรรยากาศสภาพแวดล้อมดี สามารถคลายความทุกข์ไปได้บ้าง และมีกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้ผู้อพยพ โดยจ้างให้ตัดหญ้าในสวน ปลูกผัก ปลูกต้นไม้ เตรียมแปลงเพาะ ฯลฯ

๕ หลักธรรมที่สามารถนำมาใช้เมื่อต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติหรือภัยพิบัติ คือ ๑) การตั้งสติ เวลาต้องเผชิญเหตุการณ์ที่ไม่ได้ทันตั้งตัวให้คิดเสมอว่าอย่าเอาตัวตน (อัตตา) ไปรับกับวิกฤติ ให้เอาแต่สติปัญญามารับมือแทน เช่น ถ้าเอาอัตตาเข้าไปรับจากที่เคยร่ำรวย มีบ้านหลังอยู่แบบสะดวก แต่กลับต้องมาลำบากเลยมานั่งซึมเศร้าคิดฆ่าตัวตาย แต่ถ้าเอาสติไปรับจะทำให้คิดได้ว่าที่ดินก็ยังอยู่ เตี่ยปลูกใหม่ก็ได้ ๒) ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน มีคำสอนที่มักพูดเสมอ คือ " มีมือ มีเท้า กลัวอด ก็ต้องอายหอย" ซึ่งหอยไม่มี ทั้งมือ ทั้งเท้ายังสามารถออกหากินได้ การแจกสิ่งของอย่างขาดสติทำให้เกิดการแก่งแย่งกัน ใครได้มาก ใครได้น้อย บางคนได้มากจนเอาไปขายต่อได้ ๓) ยอมแพ้ให้เป็นบ้าง เพราะบางครั้งหากดันทุรังสู้แบบไม่มีสติ อาจทำให้หมดแรงสู้จนยากที่จะเยียวยาได้ ๔) ตั้งสติไว้ว่าเราไม่ได้ เกิดมาเพื่อเป็นทุกข์ ไม่ใช่มาทรมานทุกข์ ฝนแล้งก็ทุกข์ แดดออกก็ทุกข์ เช่น ช่วงน้ำท่วม ไม่มีกิจกรรมทำให้มีเวลามานั่งคิด นั่งเขียนหนังสือ "บุญช่วย บุญรอด บุญออก" ซึ่งหากมีแต่ นั่งทุกข์ ก็ไม่มีประโยชน์ใดๆ น้ำก็ยังท่วมเหมือนเดิม ๕) อย่ากลัวจนเกินไป บางคนภัยยังไม่มาถึงตัวเอง แต่เกิดข้อผิดพลาดสติไปก่อนแล้ว ๖) ได้ในเสีย คิดเสมอว่าในวิกฤติย่อมมีโอกาสเสมอ ไม่มีใครได้อะไรมาฟรีๆ โดยที่ไม่ต้องสูญเสียบางอย่างไป

๕ การปฏิบัติเพื่อให้มีสติพร้อมรับมือกับภัยพิบัติมีหลายแนวทาง ได้แก่ ๑) ท่องคาถา "ระวาง ระวัง ระไว แล้วภัยไม่มี" "ประมาณ เหม่อๆ เช่อๆ ชะล่าใจ จะเจอภัยทั้งปี" เช่น หากทำงานอยู่บนตึกสูงจะต้องวางสิ่งของจำเป็นไว้ใกล้ตัว เช่น ไฟฉาย หรือไฟแช็ค ข้อสำคัญที่สุด คือ ให่วางสิ่งของที่สำคัญที่สุดไว้ใกล้ตัวที่สุด เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินจะได้สามารถหยิบฉวยไปได้เลย ไม่ต้องมาวิ่งเลือกว่าจะหยิบชิ้นไหน ซึ่งจะมีความรู้สึกที่สำคัญไปหมดทุกอย่าง สับสน วุ่นวาย และหนีเอาตัวรอดแทบจะไม่ทัน ๒) เวลาจะนอนให้หายใจเข้าแล้วบอกว่าสุข สุข สุข สุข ปลดปล่อยความเครียดออก บอกว่าสบาย สบาย สบาย แล้วนอน จะทำให้ไม่ฝันร้ายไม่มีกังวลนอนหลับสนิทหลับลึก ตื่นขึ้นมาสดชื่น หากต้องเผชิญกับภัยพิบัติจะสามารถรับมือได้ดีกว่าตื่นขึ้นมาแล้วยังรู้สึกกังวลและอ่อนเพลีย

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
๑. มีพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ ๒. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนของประเทศ ๓. มีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ที่ได้กำหนดกรอบและทิศทางในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ๔. มีนโยบาย "เบญจวิถี" ของกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นนโยบายที่หน่วยทหารจะเข้ามาปฏิบัติงานช่วยเหลือการกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๕. มีสายการบังคับบัญชาของกระทรวงมหาดไทยที่สามารถเชื่อมโยงหน่วยงานทุกภาคส่วนได้ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ๖. มีการวางระบบการจัดการน้ำที่ชัดเจน ๗. มีแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำของประเทศ ๘. รัฐบาลเริ่มกระบวนการฟื้นฟูที่รวดเร็ว	๑. มีข้อจำกัดในการพยากรณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ในระยะยาว ๒. ระบบเตือนภัยไม่มีประสิทธิภาพไม่ชัดเจน ๓. ขาดการติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่องเพื่อตอบโต้ต่อเหตุการณ์เชิงรุก (Proactive) เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ๔. ภาครัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ๕. การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยค่อนข้างจำกัด ๖. ไม่มีการบูรณาการในการบริหารจัดการที่แท้จริง ๗. ไม่มีระบบ/แผนต่าง ๆ เพื่อรองรับภัยคุกคามหรือสภาวะวิกฤตที่ชัดเจน ส่งผลให้ทิศทางในการแก้ไขปัญหาไม่ชัดเจน ๘. วางคน/ใช้คนไม่ถูกกับงาน ทำให้การบริหารจัดการภัยพิบัติไม่มีประสิทธิภาพ ๙. มีกำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่เพียงพอ เช่น ปก. ฯลฯ ๑๐. เครื่องมือและอุปกรณ์ด้านสาธารณภัยไม่เพียงพอ ๑๑. การประสานงานไม่มีประสิทธิภาพ ๑๒. ไม่มีศูนย์พักพิงชั่วคราวที่ได้มาตรฐาน แร่ที่มีอยู่ไม่มีประสิทธิภาพ ๑๓. ข้อมูลจากทางราชการไม่เป็นเอกภาพ ขัดแย้งกันเองและข้อมูลไม่ทันสมัย ๑๔. ช่องทางในการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับประชาชนไม่ชัดเจน ไม่น่าสนใจ ทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
	๑๕. ไม่มีหน่วยที่ขับเคลื่อนแผน/แนวทางในการแก้ไขปัญหามลพิษไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) ที่ชัดเจน ๑๖. การใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น การใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน การใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น ๑๗. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลของภาครัฐแก่สาธารณชนไม่เพียงพอ ๑๘. คู่มือหรือสื่อการให้องค์ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติไม่น่าสนใจเข้าถึงยาก ๑๙. ระบบการแจกจ่ายสิ่งของช่วยเหลือไม่มีประสิทธิภาพ
โอกาส (Opportunity)	ภัยคุกคาม (Threat)
๑. การเมืองให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหามลพิษและช่วยเหลือผู้ประสบภัย ๒. ภาคอุตสาหกรรมยังให้ความเชื่อมั่นประเทศไทย ๓. นิคมอุตสาหกรรมสร้างระบบป้องกันตนเอง ๔. สื่อมวลชนร่วมในการแก้ไขปัญหามลพิษ ๕. การมีจิตอาสาจิตสาธารณะของประชาชน ๖. การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ๗. ประชาชนเริ่มตื่นตัวและเตรียมตัวมากขึ้น ๘. มี "บวร" (บ้าน วัด โรงเรียน) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้ การเตรียมตัว การรับมือมลพิษ เป็นต้น ๙. การเรียนรู้จากบทเรียนและแนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษจากประเทศต่าง ๆ	๑. ภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) รวมถึงผลกระทบจากปรากฏการณ์ ENSO ๒. นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหามลพิษเพียงเพื่อพยายามแย่งชิงมวลชน ๓. ประชาชนเรียกร้องแต่สิทธิ ไม่สนใจหน้าที่ของตนเองในการรับมือมลพิษ ๔. สื่อมวลชนที่ไม่ปฏิบัติตามแนวทางของทางราชการ ๕. ความขัดแย้งของหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ไม่มีความเข้าใจและไม่มีการมีส่วนร่วม ๖. ประชาชนไม่รับรู้แผนต่าง ๆ ของประเทศ และเข้าไม่ถึงช่องทางกับภาครัฐ ๗. ผู้ประสบภัยส่วนใหญ่รอการช่วยเหลือจากภาครัฐ

เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธภัยในอนาคต กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในฐานะหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ ได้ระดมข้อมูล ข้อเสนอ และข้อคิดเห็นจากนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และผู้แทนภาคประชาชน นำมากำหนดเป็นนโยบายการบูรณาการงานสาธารณภัยของประเทศ ประกอบด้วย ๔ มาตรการหลัก ๒๒ มาตรการย่อย ดังนี้

ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๑	มาตรการด้านการป้องกัน	
๑.๑	การจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกหน่วยงาน
๑.๒	การจัดวางระบบการพยากรณ์อากาศ การเตือนภัยและการเฝ้าระวังภัย โดยให้มีหน่วยงานหลักประสานการดำเนินการ	- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๑.๓	การจัดทำแผนที่หรือแผนผังพื้นที่เสี่ยงภัยในภูมิภาค แยกเป็นกลุ่มจังหวัดและรายจังหวัดให้รายละเอียด มีความเชื่อมโยงครอบคลุมบริเวณพื้นที่ที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดอุทกภัยขึ้นได้	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมชลประทาน
๑.๔	การวางระบบการติดต่อสื่อสาร เพื่อการจัดการอุทกภัยให้มีเครือข่ายการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารกันได้ตลอดเวลา	- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๑.๕	การสร้างฐานข้อมูลด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งการจัดหาวัสดุใช้งานในการจัดการภัยพิบัติ อันเกิดจากอุทกภัยให้สามารถระดมมาใช้งานได้ทันทีที่เกิดภัย	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงกลาโหม - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๑.๖	การพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างเสริมความรู้ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติที่เกิดจากอุทกภัยในด้านต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรของหน่วยปฏิบัติการอาสาสมัครและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๑.๗	การรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกในการตระหนักรู้ถึงภัยอันตรายที่จะได้รับจากอุทกภัย ตลอดจนผลกระทบและความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น	- กรมประชาสัมพันธ์ - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - สื่อมวลชน
๑.๘	การเสริมสร้างความร่วมมือภาครัฐ-เอกชน (PPP) โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการอาศัย Social Network การร่วมสร้างกลุ่มเป็น cluster ในการบริหารจัดการ การสร้างประชาคมร่วมด้านภัยพิบัติ	- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๒	มาตรการด้านการบรรเทาอุทกภัย	
๒.๑	การจัดทำแผนปฏิบัติการ แผนปฏิบัติการฉุกเฉิน และแผนเผชิญเหตุของหน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคทั้งในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ โดยให้เชื่อมโยงกับแผนหลักและแผนสาขา พร้อมทั้งระบุกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน การใช้ทรัพยากรและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงกลาโหม - กระทรวงสาธารณสุข - สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ - จังหวัดทุกจังหวัด
๒.๒	การกำหนดแนวทางการประสานการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถใช้ปฏิบัติการได้ทันทีที่เกิดอุทกภัย โดยให้จัดทำแผนที่ตั้งของทรัพยากรด้านต่างๆ ทั้งบุคลากร และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ยานพาหนะ เครื่องจักรกล ตลอดจนเส้นทางคมนาคม เพื่อความชัดเจนและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงกลาโหม - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน

ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๒.๓	การวางระบบการเฝ้าระวังภัยและการแจ้งเตือนภัยในภาวะวิกฤติให้มีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยให้มีข้อมูลข่าวสารที่มีความชัดเจนถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อให้สาธารณชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นและต้องทำอะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น	- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - องค์การภาคเอกชน
๒.๔	การส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานนำหลักการ Business Continuity Management: BCM มาใช้อย่างจริงจัง เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรมีความต่อเนื่องในภาวะวิกฤติ	- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - ทุกภาคส่วน
๒.๕	การสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชน เพื่อรองรับสาธารณภัย เช่น การให้ประชาชนรู้จัก รู้จักอยู่กับน้ำได้ (Live with water)	- กระทรวงมหาดไทย - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา - องค์การศาสนา
๒.๖	การสร้างทีม Federal Information เพื่อวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นเอกภาพจากภาครัฐ	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - กรมประชาสัมพันธ์
๓	มาตรการด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัย	
๓.๑	การประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละด้านเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ที่เกิดอุทกภัยให้เป็นไปตามความเหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เล็ก
 รและ
 โลย
 ร
 รเทา

มการ
 สังคม

มการ

มการ

ารการ

รรเทา

นโลย
 าร

รรเทา

ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๓.๒	การจัดสร้างศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีมาตรฐาน	- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข - สภากาชาดไทย - จังหวัดทุกจังหวัด - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
๓.๓	การจัดบริการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในด้านต่าง ๆ ในช่วงเกิดภัยทั้งชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนผู้ประสบภัยที่ได้รับความเสียหายและผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดอุทกภัย	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๓.๔	การจัดระเบียบการให้ความช่วยเหลือและแจกจ่ายสิ่งของช่วยเหลืออย่างเป็นธรรมและเสมอภาค	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กระทรวงสาธารณสุข - สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ - สภากาชาดไทย - จังหวัดทุกจังหวัด
๔	มาตรการด้านการฟื้นฟูบูรณะ	
๔.๑	การติดตามตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลความเสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยในแต่ละพื้นที่เพื่อนำมาประมวลผลความเสียหายที่จะต้องทำการฟื้นฟูบูรณะ หรือปรับปรุงแก้ไขในแต่ละด้านทั้งทางด้านกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ	- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย - สำนักนายกรัฐมนตรี - จังหวัดทุกจังหวัด
๔.๒	การวางแผนฟื้นฟูบูรณะสภาพความเสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัย โดยประสานการจัดทำแผนงานโครงการแบบบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งรับผิดชอบงานในแต่ละด้าน	- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกหน่วยงาน - จังหวัดทุกจังหวัด

๓๕

ที่	มาตรการหลัก / มาตรการย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก
๔.๓	การรณรงค์ให้ประชาชนหยุดการทำร้ายธรรมชาติ แล้วคืนความสมดุล โดยการตั้งกองทุนอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมถึงส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔.๔	การส่งเสริมการทำประกันภัยพิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในภาคประชาชน	- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย - กระทรวงการคลัง